

ክፍል 5

ሁለተኛው የጳውሎስ ወንጌላዊ ጉዞ

ሲላስ - ጢሞቴዎስና ሉቃስ

የጳውሎስና የበርናባስ መለያየት - ጳውሎስና ሲላስ በእስያ

በአንደኪያ ጥቂት ከቆዩ በኋላ ጳውሎስ ቃሉን በሰበከንባቸው አካባቢ ሁሉ ዞረን ወገኖች እንዴት እንዳሉ እንጉብኛቸው ሲል በርናባስን አማክረው። በርናባስ በሀሳቡ የተሰማማ ቢሆንም በጉዛአቸው ሁሉ የእህቱ ልጅ የነበረውን ግርቆስን ግስክተል ፈለገ። ጳውሎስ ገን በአንፍልያ በነበሩበት ወቅት ግርቆስ ጥፏቸው ሄዶ ስለነበረ አልተማመነበትም። በዚህ ጊዜ በሁለቱ ሐዋርያት መካከል የሀሳብ ግጭት ስለተፈጠረና መግባባት ስላልቻሉ ተለያይተው በየግላቸው ለማገልገል ተሰማሩ። ከዚህ በኋላ በርናባስ ከግርቆስ ጋር ወደ ቆጵሮስ ሲሄድ ጳውሎስ ደግሞ ከሲላስ ጋር ሆኖ ወደ እስያ ለመሄድ ረጅሙን ጉዳና ተያያዘው። ስለዚህ ሁኔታ መጽሐፍ ቅዱስ የሰጠው ማስረጃ በጣም ጥቂት ቢሆንም ባጭሩ የተቀመጠው መግለጫ ለታሪኩ እውነተኛነት ፍፁም ማረጋገጫ ሰጥቶታል።

ሶርያና ኪልቅያ - ደርቤና ልስጥራ - ጢሞቴዎስ የሐንስና ጳውሎስ

ጳውሎስና ሲላስ በመጀመሪያ እስያ እንደደረሱ አገልግሎታቸውን የሰጡት በሶርያና በኪልቅያ ለሚኖሩት ምዕምናን ነበረ። እነዚህ አማኞች ጌታን የተቀበሉት በሐዋርያው ጳውሎስ ስብከት ሲሆን ጊዜውም ገና ሐዋርያው በተለወጠበት አካባቢ ነበረ። ሐዋርያው በዚህን ጊዜ በጠርሲስ የሚገኙትን ወገኖቹን ሳይጉብኛቸው እንዳልቀረ አያጠራጥርም። ሆኖም በዚያ ምን እንዳደረገ የሚገልጽ ማብራሪያ የለም። ከዚህ ቀጥሎ ጳውሎስ ከጠርሲስ ደቡባዊ ሰሜን በሚወስደው መንገድ ባለው አካባቢ ጉብኝቱን ካደረሰ በኋላ ዞሮ ወደ ደርቤና ልስጥራ ተመልሷል። ጳውሎስ በዚህ ጉዞው ይበልጥ ያስደሰተው ነገር ወጣቱ ጢሞቴዎስ በጌታ ፀጋ እያደገ መሄዱን ማየቱና ስለ እርሱ ጤናማ መንፈሳዊ ሕይወት ከሁለቱም ማለት ከልስጥራና ከኢቆንዮን ወንድሞች ምስክርነት መስማቱ ነበረ። በዚህን ጊዜ ጢሞቴዎስ ደግሞ በበኩሉ ጌታን ለማገልገል ጳውሎስንና ሲላስን ተከትሎ ይነሳል። ይህ በመሆኑ እናቱና አያቱ በኃዘንና በደስታ ልባቸው እየናወዘ እንባ ይተናነቃቸው ጀመር። ደስታቸው እግዚአብሔር ለዚህ ለተቀደሰ ሥራ ልጃቸውን ስላስነሳው ሲሆን ኃዘናቸው ደግሞ ከቤተሰባቸው ሕብረት ውስጥ

ጢሞቴዎስን የመሰለ የእግዚአብሔር ሰው ተለይቶ ወደ ገላትያና ፍርግያ በረሃ ከጳውሎስና ከሲላስ ጋር መሄዱ ነው።

ገላትያ

ይህ ገላትያ የተባለው ስም የተወረሰው አባቶቻቸው ከአራት ትውልድ በፊት ጋዋል እየተባለ በሚጠራ የወርካ ሃፍ ሥር እያመለከቱ በወቅቱ ይጠሩበት ከነበረ ጋሊክ ከተባለው ስም እንደሆነ ተረጋግጧል። ስለዚህ በአሁኑ ጊዜ ያሉት የገላትያ ሰዎች ጥንታዊ አባቶቻቸው ከምዕራብ አውሮፓ ወደ ምዕራብ እስያ እየተጓዙ በነበረበት ወቅት በመንገድ ላይ የተወለዱ ናቸው። ከዚህም በቀር ሮምና ግሪክም በመጀመሪያ ጊዜ የተገኙት በእነዚሁ ጋውል በተባሉ በገላትያ የጥንት አባቶች እንደነበረ ታሪክ ይመለከራል። የገላትያ ታሪክ የተያያዘው ከጥንቱ ሁኔታ ጋር ብቻ ሳይሆን ከዚያም ወዲህ ከተፈጸሙ ሁኔታዎች ጋር የተያያዘ አፈጻጸም አለው። ሆኖም የጥንት ታሪካቸው ከሚያትተው ሁኔታ እንጻር የገላትያ ሰዎች በግሪክ በመቆየት ፋንታ ወደ ጓላ አፈግፍገው በመመለስ በኤጅያን ባሕር በኩል እቋርጠው መኖራቸውን በእስያ አህጉር መካከል መሥርተዋል። ሐዋርያው ጳውሎስም ወደዚህ ስፍራ መጥቶ ሊጉበኝቸው የቻለው ጤንነቱ ተቃውሶ ደሀና ባልሆነበት ጊዜ እንደሆነ ይመሰላል፤ ገላ.4:13። እነርሱም የሥጋውን ሕመም ሳይጸየቱ በፋንታው የራሳቸውን ዓይን እንኳ አውጥተው ሊሰጡት ፈቃደኞች እስከሚሆኑ ድረስ በታላቅ ፍቅር ተቀብለውት እንደነበረ ያሳስባቸዋል፤ ገላ.4:15። ከዚያም ብዙ ሳይቆዩ በአይሁድ መምህራን ተቃለው ትተውት ወደ ነበረ ወደ አይሁድ ሥርዓትና አምልኮ ተመለሱ። የገላትያ ሰዎች ሐዋርያው ጳውሎስ በመካከላቸው በነበረበት ወቅት በክርስቶስ ከነበራቸው የሕይወት ለውጥ የተነሳ ዓይናቸውን ሊሰጡት እስከሚፈልጉ ድረስ ታላቅ መነቃቃት ያላቸው ቢሆኑም በቀላሉ የሚሸነገልና የሚዋልል አቋም ስለነበራቸው ፈጥነው ከእምነታቸው ሊሰናከሉ ችለዋል።

ጢሮአዳ

ሐዋርያው ጳውሎስ በፍርግያና በገላትያ አድርጎ ካለፈ በኋላ አቅጣጫውን በታላቁ ባሕር ዳር ወደሚገኘው ወደ ኤፌሶን ወደብ መቀየስ የተለመደ ተግባሩ ነበር። ቢሆንም አንዳንድ ጊዜ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ወደ ጴርጋሞን፣ ሰርዴስ፣ ፊልደልፍያ፣ ሎዶቶ፣ ሰምርኔስና ትያፕሮን ከተማዎች ለተለየ ዓላማ የሚሄድበት ጊዜ አለ። በተለይ በዚህን ጊዜ ሐዋርያውና የሥራ ባልደረቦቹ በእስያ ቃሉን እንዳይሰብኩ መንፈስ ቅዱስ ይከለክላቸዋል። ሆኖም በእስያ ባሕር ወደብ አካባቢ ወደምትገኘው የቅኝ ግዛት ወደሆነችው ምድር ይጠራሉ። ቢታገያም ሊገቡባት እንደማይችሉ ሆኖ ጀርባዋን አዙራባቸው ተዘግታ ነበር። በዚህን ጊዜ መንፈስ ቅዱስ ለመንገዳቸው ከፍት እንድትሆን አድርጎ የሰጣቸው ቦታ ብትኖር ቀድሞ ጢሮአዳ እየተባላች የምትጠራ የአሁኒትዋ ጢሮስ ናት።

መደበኛ ሕብረት - ሉቃስና ዮሐንስ የመቄዶንያው ሰው ራዕይ

በግሪኮች ታሪክ ውስጥ ሐዋርያው ጳውሎስ ወደዚህ ወደ መቄዶንያ ሚዳማና ዝነኛ ስፍራ የተመለከተው በታላቅ ፍላጎት እንደሆነ ይነገራል። በዚህ በግሪኮች ዝነኛ ታሪክ መሠረት ጢሮሳውያን አገራቸውን ለመውረር በሚያደርጉት መከራ ጋት ያህል እንኳን ላለማስነካት ለአሥር ዓመት ያህል ሽንጣቸውን ገትረው እንደተቋቋሟቸው ይነገራል። በኋላም በሆመር አማካይነት አገሪትዋ ተረጋግታ ሰላምና ፀጥታ ይሰፍንባትና በቀድሞው የሥልጣኔ ጉዳና ትገሰግሳለች። በዚህን ጊዜ ጳውሎስ ካሁን ቀደም አይቶት የማያውቀውን የአውሮፓውያን አገር በተራራማው ምድር አሻግሮ በራዕይ ይመለከታል። ከዚያም አንድ የመቄዶንያ ሰው ወደኛ መጥተህ እርዳን ሲል ይሰማዋል። ይህን በሁለቱ የአውራ በግ ቀንዶች የተመሰለውን ድል አድራጊ የግሪክ መንግሥት በራዕይ ሲመለከት መቼ በገባሁና የክርስቶስን የማዳን ወንጌል በተናገርሁ ብሎ ሳይቋምጥ አልቀረም። በተለይ የመቄዶንያውን ሰው ልመና የመሰለውን ጥሪ ቸል ብሎ ማለፍ ስለሚያስቸግር በነጋታው በመጀመሪያው መርከብ ለመሄድ ወሰኑ። በነጋታውም ልክ እንደተናገሩት በመጀመሪያው በጢሮስ መርከብ ተሳፍረው በማዕበሉ ወዲያና ወዲህ እየተንገላቱ ጉዞአቸውን ወደ መቄዶንያ ቀጠሉ። እነርሱም በመርከብ ውስጥ ከተለያዩ ከኤሮፕ አገር የሆኑ ነዋሪዎችን በተመለከቱ ጊዜ ግሪኮችን ብቻ ሳይሆን አውሮፓውያንን በሙሉ ወደ ክርስቶስ ፀጋ ለመማረክ ልባቸው ተቀሰቀሰ።

በመጀመሪያ ጊዜ በኤሮፓ የተደረገው የወንጌል ስብሰባ - ፊልጵስዩስ

በመጀመሪያ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል በኤሮፕ ውስጥ የተሰበከው በመቄዶንያ ሲሆን ከዚያም ወደ ፊልጵስዩስ፣ ተሰሎንቄና ቤርያ ድረስ ተዳርሷል። ፊልጵስዩስ የሮማውያን «ቅኝ» ግዛት ናት። ስለሆነም በበታዋ ብዙ የንግድ ልውውጥ አይታይባትም። በዚህ ፋንታ ግን በከተማዋ ውስጥ አብዝተው የሚታዩት ወታደሮች ብቻ ነበሩ። በከተማዋ ውስጥ የተሠሩ የፈረሳውያን ምክራቦች አልነበሩም፤ ይህ በመሆኑ በከተማዋ የሚገኙት ጥቂት የአይሁድና የአሕዛብ ክርስቲያኖች ያለ አንዳች እንቅፋት በሕብረት ያመልኩ ነበረ። የአምልኮ ስፍራቸውም በወንዝ ዳር አካባቢ በሚገኙ ቦታዎች ላይ ነበረ። ሐዋርያት በመጀመሪያ ጊዜ ወደ ፊልጵስዩስ ሲመጡ አንዲት ነጋዴ ሴት፣ በእርሱ መናፍስት የምትሰቃይ ልጃገረድና አንድ የእስር ቤት ጠባቂ የሆነ ሰው ጌታን እንደ ግል አዳኛቸው ተቀበለው ድነዋል። በዚህ ሁኔታ እነዚህ ሦስት ሰዎች በኤሮፕ ለተመሰረተችው አዲስ ቤት ክርስቲያን የመጀመሪያ አካል ሆነዋል ማለት እንችላለን። ከዚህ በኋላ ክርስቶስ በእነርሱ የመሆኑ ውጤት በሕይወታቸው ያስከተለውን ለውጥ እናያለን። ሴቲቱ ይህን ደገንነት እንዳገኘሁ ከፈረዳችሁልኝ ወደ ቤቴ መጥታችሁ ተስተናገዱ ስትል ግድ ትላቸዋለች። የወህኒ ጠባቂውም ለጠየቀው ጥያቄ ሐዋርያው መልስ ሲሰጥ የወንጌልን አብይ ዓላማ በጥቂት ዓረፍተ ነገር በማጠቃለል ተናግሯል። ጥያቄው «ለመዳን ምን ማድረግ ይገባኛል?» የሚል ነበረ። መልሱ «በኢየሱስ

ክርስቶስ እመን አንተና ቤተሰቦችህ ትድናላችሁ» የሚል ነበረ። የእግዚአብሔር መንፈስ አበረታቺነትና ደጋፊነት ደግሞ በሐዋርያው ጳውሎስና በሲላስ ውስጥ በደንብ ይታይ ነበር። ምክንያቱም በእስር ቤት ውስጥ ተጥለው በገንድ ሲጠረቁ በጋዘንና ተስፋ በመቁረጥ ፋንታ ይዘምሩና ደስ ይላቸው ስለነበረ ነው። ፊልጵሎስ ገና ከመጀመሪያው ላገኘችው ደስታና መለወጥ ተቃራኒ የሆነ ነገር ማለት መከራ፣ ስደትና እስራት ካላመኑት ሰዎች ደርሶባታል። የወህኒ ቤት ጠባቂው ከመለወጡ በፊት ራሱን በሰይፍ ሊያጠፋ በቃጣ ጊዜ ሐዋርያው «በራሱህ ላይ ክፉ አታድርግ» ብሎ አገደው።

ተሰሎንቄ

ጳውሎስ ከፊልጵሎስ ተነስቶ በጣም በሥራ ወደምትተጋና ተወዳጅ የሆነ ወደብ ወዳላት ወደ ተሰሎንቄ አለፈ። በዚያም በክርስቶስ ፍቅር ሆነው የሚመጣውን ተስፋ በትዕግሥት የሚጠብቁ ክርስቲያኖች ነበሩ። በዚህ ሥራ የሚኖሩ አረማውያን ይህን አዲስ እምነት ከተቀበሉ በኋላ ዝናውን ይዘው በአንድ ጊዜ በመቄዶንያና በአካይያ አካባቢ ለሚኖሩት መገናኛቸው ሁሉ አደረሱት።

ቤሪያ - የጳውሎስ ወደ አቴና መጓዝ

ጳውሎስ ከፊልጵሎስ በስደት እንደወጣ ሁሉ አሁንም ከተሰሎንቄ በስደት ተባባሪ ይወጣል። ከዚያም በቤሪያ ከተማ ጥገኝነት ጠይቆ በሚስጥር ሲሠራ ብዙ ሰዎችን ወደ ክርስቶስ ደገነነት አምጥቷል። ከእነዚህም መካከል አንዳንዶቹ ታላላቅ ባለሥልጣናትና አገረ ገዢዎች ነበሩባቸው። በኋላም ጉባዔው እየበረከተ ሲሄድና ሰፊ ስብሰባ ሊደረግ በተወሰነ ጊዜ መንድሞች ጳውሎስ በፍጥነት ከቤሪያ እንዲወጣ ሲያደርጉ ሲላስና ጢሞቴዎስ ግን በዚያው እንዲሰብቁ ሆኗል። ከዚያም ጳውሎስ በመርከብ ሆኖ ወደ አቴና ይሄዳል። በመገንድ ሰላም መርከቡ በባሕር ላይ እየተንሳፈረ የባሕሩ ማዕበል ከወዲህ ወዲያ ሲወረወርና የፀሐይዋ ውጋጋን ሲያንጸባርቅ ልዩ በሆነ የተፈጥሮ ደስታ ተመስጦ ውስጥ ይገባ ነበር። እርሱም በጉዞው ላይ ሆኖ የብርሃንን አጠላለቅ የንጋትን ነጸብራቅ ከአካባቢው ተራሮችና ጽሮች ጋር ሲያስተያይ የእግዚአብሔር ሥራ እጹብ ድንቅ እንደሆነ ተረድቷል። በመጨረሻም እርሱ ያያቸውን የተፈጥሮ ውበት ከግረቦች ፍልስፍና ጋር ሲያመዛዝን በዚያ ሁሉ እውቀታቸው የእግዚአብሔርንና የሥራውን እጹብ ድንቅነት ገና እንዳልደረሱበት ይገልጻል።

አቴና የምትገኝበት ሁኔታ

ጳውሎስ በአቴና ላለ በአካባቢው የሚመለከታቸውን ጥቃቅኑንም ሆነ ገዙፍ ነገሮች ይሰማው ከነበረ ነገር ጋር አጠቃሎ መዘርዘር ሰፊ ቦታ ይይዛል። ሆኖም ጳውሎስ ከብዙ ጉዞ በኋላ የተላፈረበት መርከብ ከተማውንና ወደቡን በሚያገናኝ ረጅም ግድግዳ አልፎ ፔርያ ከተባለው ወደብ ይደርሳል። ከዚያም ጠንካራና የማይበገር መከላከያ ያለውን የአቴናን ከተማ ፊት ለፊት ይመለከታል። ጳውሎስ ከተመለከታቸው ነገሮች መካከል አንደኛው ሁኔታ ቶሎ ከአዕምሮው አልሄድለት ይላል። ይኸውም በአቴና የሚገኙት ሰዎች ሁሉ ለሥጋዊ ኑሮ

የሚያመች ነገር ብቻ የተገዙ የመሆናቸው ጉዳይ ነው። ስለዚህ አቴናውያን በአዕምሮአቸው መራቀቅ ሁሉ ነገር የተገለጠላቸው ቢሆን፤ በኪነተበብ የታወቁ መሆናቸው የእግዚአብሔርን አሠራር እንዲረዱ አድርጓቸው ቢሆን፤ አረማዊ አምልኮአቸው የእግዚአብሔርን መለኮታዊ ሚስጥር አላይቷቸው ቢሆን ኖሮ እነርሱን የሚያክል ቅዱስና ፍፁም የሆነ ሕዝብ ባልተገኘም ነበር። ጳውሎስም በከተማው ውስጥ በሚመላለስ ጊዜ ብዙ የሚሰግድላቸውና የሚመለከቱ በድንጋይ የተቀረፁ ጣዖቶችን ይመለከት ነበር። በእነዚህ ጣዖታት መካከልም የመስዋዕት እጣን የሚያጨሰባቸው ዕቃዎች ነበሩ። በአጠገባቸውም «ላልታወቀ አምላክ» የሚል ጽሑፍ በትልቅ ፊደል ተጽፏል። በጠቅላላው አቴና የፍልስፍና ሁሉና የተለያዩ የጣዖት አምልኮዎች መዲና ነበረች ማለት ይቻላል። ከዚያም በከተማው ውስጥ መዘዋወሩን እንደቀጠለ በድንገት ከሁለት የፈላስፋ ቡድኖች ወገን ከሆኑ ከኤፌቶርስና ከኢስጦኢኮች ጋር ይገናኛል። ኢስጦኢኮች በሥቃይና በሰላም መካከል ልዩነት የለም የሚል አስተያየት አላቸው። ይህ ፍልስፍናቸው ውሉ አድሮ መሪዎቻቸው የነበሩትን ሁለት ሰዎች እንዲገድሉ አድርጓቸዋል። በፍልስፍናቸው አንጻር ያደረጉት ነገር ትክክል እንደ ሆነ ስላመኑበት ረዕዎ አልተፀፀብበትም። ትዕቢትና መንብግረር የኢስጦኢኮች ትምህርት ዋና ዓላማ ነው። የኤፌቶርስ ዋና ትምህርት ሰው ባለበት ዘመን ሁሉ ትርፉ ባገኘው ነገር ሁሉ መደሰት ነው ይላሉ። ይህ መንደላቀቅ የፈጣሪ በረከት ምልክት ነው ብለው ስላስተማሩ ለሥጋችን ምች እስከሰጠ ድረስ በሁሉ ነገር መደሰት አለብን የማለት ፍልስፍና ነበራቸው። ስለዚህ እነዚህ ወገኖች ሰው በሕይወት ሲኖርም ሆነ ሲሞት በምንም ሳይጨነቅ በገድየለሽነት ነገርን በቀላሉ መመልከት እንዳለበት ያስተምራሉ።

ጳውሎስ በአቴና ሳለ በሕዝቡ ፊት የተገለጠባቸው ሦስት ጊዜያት

ጳውሎስ በተለያዩ ሦስት ጊዜያት ሕዝብ በተሰበሰበበት ጉባዔ ላይ የእውነትን ቃል ምስክርነት ሰጥቶ ነበረ። የመጀመሪያው በአይሁዶች ምክራብ ውስጥ ነበረ፤ ሁለተኛው ደግሞ በአጉራ ወይም በገበያ ቦታ ላይ ነው፤ ሦስተኛውና የመጨረሻው ቦታ ሕዝብ አንድ አዲስ ነገር ለማየት ወይም ለመስማት በሚሰበሰብበት ሰፊ አደባባይ ላይ ነው። አንዳንዶች በዚህ ስፍራ ላይ የጳውሎስን ንግግር ሰምተው የነበሩ ፈላስፎች ሕዝብ ባልበዛበትና ፀጥታው በተጠበቀ ቦታ ሆነው ዳገመኛ ሊሰሙት ፈለጉ። ስለዚህ በሌላ ጊዜ አርዮስ ፋጉስ ወደተባለ ተራራማ ቦታ ወሰዱት። ይህ ቦታ የአገሩ ዳኞችና ሸንጉዎቹ ተሰብስበው በጥንት እምነታቸው አንጻር በሥጋዊና በመንፈሳዊ አሠራር መካከል ባለው ልዩነት ላይ የሚወያይበት ስፍራ ነው። ቦታውም በጣም ፀጥታ የሰፈነበት ነው። መንፈሳዊ ሚስጥር በሆነ ነገር ላይ ለመወያየት በአቴና ከተማ ውስጥ ከዚህ የተሻለ ሌላ ቦታ ጨረሶ አልነበረም። በዚህም ቦታ ፓርቴኖን በተባለው ቤተ መቅደስ ውስጥ እንደተሰበሰቡ ጳውሎስ እግዚአብሔር እጅ በሠራው ቤተ መቅደስ ውስጥ እንደማይኖር ተናገረ። ከዚያም በቤተ መቅደሱ አካባቢ በሚገኘው ጥላማ ስፍራ ላይ ሚኒራ የተባለው ጣዖት ሰይፍና የራስ ቁር አድርጎ ባየበት ጊዜ እግዚአብሔር በሰው እጅ በተሠራ ወርቅና በብር እንዲሁም በተከረፀ ድንጋይ እንደማይመስል ነገራቸው። በዚህን ጊዜ ዓለምና በውስጥም ያሉት ሁሉ አተም ከተባለ ረቂቅ ገጥረ ነገር ተነስቶ እያደገ የሚያምኑት ኤፌቶርሳውያን ጳውሎስ ዓለምና ሞላዋ በእግዚአብሔር እንደ ተፈጠረች በተናገረ ጊዜ እንደ

ሞኝ ቆጥረውት እየተሳለቁ ሳቱበት። በዚሁ ስፍራ ጳውሎስ ኩራተኛና ትዕቢተኛ ከሆኑት ከኢስጦኢኮች ወገን ለነበረ ሰው የፍርድ ቀን ከመምጣቱ በፊት በኃጢአት ተናዞ ንስሐ እንዲገባ ያስጠነቅቀዋል። እርሱም ንግግሩን በመቀጠል እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ደኅንነት በልጁ ሞትና ትንሣኤ በደሙ በኩል በሰጠን የኃጢአት ሥርየት ነው ብሎ አስረዳቸው። በተለይ በንግግሩ ውስጥ ሞትና ትንሣኤ በሚለው ቃል ምክንያት ትንሣኤን የማያምኑት ክፍሎች ንግግሩን አቋረጡት። ስለዚህ ጳውሎስ በኋላ በጻፈው በአንደኛው ቆሮንቶስ መልዕክት ውስጥ የመስቀሉ ቃል «ለግሪኮች ሞኝነት ነው» ሲል ጻፈ። በዚህ መልዕክት ጊዜም የአርዮስ ፋጉስ ፍርድ ቤት ጻኛ የሆነው ዲዮናስዮስ ከቀሩት ጋር ሁሉ በወንጌሉ ኃይል ተለውጦ ወደ ክርስቶስ ደኅንነት መጥቷል።

ጳውሎስ በቆሮንቶስ

ጳውሎስ አቴናን የጉበኛው ብቻውን ነበረ። ወደ ቆሮንቶስ በመጣ ጊዜ ገን ሲላስንና ጢሞቴዎስን አስከትሏል። ጳውሎስ በመንገድ ላይ ሳለ «ኢየሱስ ክርስቶስንና እርሱም እንደተሰቀለ» ማስተማር ብቻ እንዳለበት ይወስናል። የሰብከትም ዋና ርዕሰ ይሄው ነበር። ቆሮንቶስም በዚያን ጊዜ ትክክለኛይቱ የግሪክ ዋና ከተማ ነበረች። እርስዋም ዝነኛ የሆነች በጣሕር የተተበበች ምድር ስትሆን አስተዳደርዋም በእኩልነት አሠራሩ የጥንታዊውን ታሪክ ምዕራፍ የበለጠ አራዝሞታል። ይሄም የተመሠረተው በሮማውያን ነበረ። የቆሮንቶስም ዋና ከተማ የተመሠረተችው ፒሉፓኒየስ በተባለው ድልድይ ላይ ነበረ። ቆሮንቶስ ታላቅ የንግድ መለዋወጥ የሚደረግበት ሥፍራ ነበረች። እርስዋም በምዕራብ በሚገኘው ወደቧ በኩል ኬሮፓውያን ጋር የንግድ በር ሲኖራት በምስራቅ ደግሞ ከእስያ ጋር ትገበያይ ነበረ። ስለዚህ ከዩኦጋና የሚመጡ የነጋዴዎች መኖሪያ ስለሆነች በዘማዊነትዋና በእርክስናዋ ከፍተኛውን ስፍራ ይላ ነበር። ቪክስ የተባለው ጣዖቷም በዚህ ዓይነት መንገድ ይከበር ስለ ነበረ ለአደባባይ ፍትወት የሚውሉ በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ አመንዝራ ሴቶችን ያሰልፍ ነበር። በጠቅላላው ምድሪቱ በአመጸኞች፣ በሲሰኞች፣ በጣዖት አምላኪዎች፣ በሌቦች፣ በሰካራሞችና በዘራፊዎች ተይላ ነበር፤ 1ኛ ቆሮ.6:9-10።

የሲላስ ወደ ኢየሩሳሌም መሄድና ወደ አንጾኪያ

መመለስ

ጳውሎስ በቆሮንቶስ ሳለ ከአቂላና ከጵርስቅላ ጋር ይኖር ነበር። እነርሱም በእምነታቸው ምክንያት ከቀሩት አይሁዶች ሕብረት ተገልለው በሮሙ ቀላውድዮስ የተባረሩ ነበሩ። በዚያን ዘመን አይሁዶች በሮማውያን ባለሥልጣኖች ድንፋታ ይታረዱ ነበር። በተለይ በክርስቶስ በሚያምኑ ክርስቲያኖች ላይ የሮማን መንግሥት ያስተላለፈው ማስጠንቀቂያ ስለነበረ አይሁዶች ክርስቶስን እንደግል አዳኛቸው አድርገው ለመቀበል እጅግ ይፈራሉ። ስለዚህ አቂላና ጵርስቅላ ጳውሎስ ወደ ሮም የመሄድ ፍላጎት እንዳደረገበት ባወቁ ጊዜ የበለጠ ስለሮም ብዙ ሁኔታዎችን ስላስረዱት ነገሩ በመጠኑ ፍላጎቱን አሸብርቦታል። ጳውሎስ በቆሮንቶስ ስለ አገልግሎቱ ብዙ ሰምሮለታል። በቆሮንቶስ በነበረበት ጊዜ ለሥራው ታላቅ እንቅፋት የፈጠረበት ነገር ቢኖር ገዝረትን የሚመለከተው ጉዳይ ነበረ። በዚህ ምክንያት የጳውሎስ

መንፈስ በጋዘንና በድንጋጤ ገራ ተጋብቶ ነበር። ከሁሉ ይበልጥ የጳውሎስ ልብ የከበደው አይሁዶች እግዚአብሔር በሰጣቸው እውነት ላይ ልባቸውን አደንድነው የነቀፉ ቃል መሰንዘራቸው ነበር። ቢሆንም እግዚአብሔር በታላቅ ምህረቱ በራዕይ ስላበረታታው አገልግሎቱን ለአንድ ዓመት ተኩል ያህል በቆርንቶስ እንዲቀጥል አድርጎታል። በዚህንም ጊዜ ቀደም ብሎ አዘጋጅቶት የነበረውን ሁለቱን የተሰሉት መልዕክቶች ጽፏል። በመጨረሻም ጳውሎስ በኢየሩሳሌም ከሚፈፀሙት በዓላት በአንደኛው ለመገኘት እገረ መንገዱን በኤፌሶን አልፎ ለመሄድ ይዘጋጃል። ወደ ኤፌሶንም ተመልሶ ለመምጣት ተስፋ በማድረግ ጉዞውን ወደ ኢየሩሳሌም ይቀጥላል። ኢየሩሳሌምንም ከጉበኝ በኋላ ወደ አንጾኪያ ይመለሳል። በዚህ ሁኔታ ሐዋርያው ጳውሎስ ታላቁንና ሁለተኛውን የወንጌል አገልግሎት ጉዞውን ይጨርሳል።

ክፍል 6

ሦስተኛው የሐዋርያው ጳውሎስ

የወንጌል አገልግሎት ጉዞ

ባልደረቦቹ፡- ጢሞቴዎስ፣ ቲቶ፣ ሱሲጳፕሮስ፣ አርስፕሮስ፣ ሲኮንዶስ፣ ጋይዮስ፣ ቲኪቶስ፣ ፕሮፊጦስና ሉቃስ ናቸው።

በኤፌሶን

በሦስተኛው የጳውሎስ ወንጌላዊ ጉዞ ላይ በኤፌሶን ብዙ ቆየ። ካሁን ቀደም ጢሞቴዎስ የሥራ ባልደረባው ሆኖ ለወንጌል አገልግሎት አብሮት ከወጣ ወዲህ በፍርግያና በገላትያ ይህንኑ የመሰለ ጊዜ ቆይቶ ነበር። በእነዚህ ጉዞዎች ውስጥ ሐዋርያው የበለጠ ትኩረት የሰጠውና ዋነኛ ስፍራ ያደረገው ኤፌሶንን ነበር። ወደዚህ ስፍራ ሲመጣ ቀደም ሲል መንገዱ የአሌክሳንደሪያ አይሁድ በነበረው ሰው በአጵሎስ ስብከት ተዘጋጅቶለት ነበር። ይህም ሰው በመጥምቁ ዮሐንስ ስብከት ወደ ጌታ የተመለሰ ሲሆን በቃሉም በደንብ ተከትተው በመንፈሳዊ ሕይወቱ ያደገ ሰው ነበር። ኤፌሶን የምትገኘው ካይስተር ከተባለችው ዋነኛ ከተማ መግቢያ ላይ ነው። ይህች ካይስተር የተባለችው ከተማ ድሮ እስያ በተባለው ስም ብቻ ተወስና ትኖር ነበረ። የከተማዋም ነዋሪዎች ግማሽ ከግሪክ ግማሽ ከእስያውያን የተከለሱ በመሆናቸው ባሕላቸውና ሃይማኖታቸውም ከምዕራባውያንና ከስሜናውያን የተከላለሰ ነበረ። አስማት ከምስራቃውያን የተወረሰ ልማድ እንደመሆኑ መጠን በሁሉም ዘንድ የታወቀ ነበረ። ዲያና የተባለችው ጣዖት ቅድመ አማልክትነቷ የእስያውያን ነበረች። እንደዚሁም ሁሉ የባቢሎናውያን አማልክትና የግሪክ አርጤሚስ ይመለከቱ የነበሩ ግዑዝ የሆኑ ቁሶች ብቻ ነበሩ። የአምልኮው ሥርዓት የሩቅ ምስራቅ አገሮችን ባህልና ሥርዓትን የያዘ ነበር። እርሱም ልክ በቆርንቶስ በሚገኘው በአፍሮዲጡስ ቤተ መቅደስ እንደሚፈጸመው ሥርዓት የአረማውያንን

አምላክ የሚመስል ነበረ። በኤፌሶን ያለችው የዲያና ወይም የአርጤጫስ ቤተ መቅደስ በዓለም ሁሉ የታወቀ ነበረ። ቤተ መቅደሱ ከተሠራ 220 ዓመቱ ነበረ። የመቅደሱም ጣሪያ በ126 ግዕዝናች የተደገፈ ነበረ። ከፍታውም 20 ሜትር ያህል የሚረዝም ሲሆን በጠቅላላው ቤተ መቅደሱ የተሠራው በብዙ ነገሥታት መዋጮ ነበር። የዲያና ሐውልት ከሰማይ እንደወረደ ሆኖ ይታመንበታል። የሚገርመው ግን ከእንጩት የተቀረፀ መሆኑ ነው። ያም ሆነ ይህ የዲያና ሐውልት በአካባቢው ከሚታየው ውበት ጋር ሲነጻጸር እጅግ አስቀያሚና ግስፈራሪ የመሰለ ነው። ኤፌሶን ከእንድልቃቂዋና ከዘማዊነትዋ በቀር በጣዖት አምላኪነትዋ በዓለም ዙሪያ የታወቀች ነበረች።

ሁካታና መለየት

ይህች ዘመናዊ አገር ካጌጠችባቸው ብዙ የከበሩ ነገሮች መካከል በጣም የተከበረውና ታላቅ መታሰቢያነት ያለው ጥንታዊ ቤተ ክርስቲያናች በውስጧ መታነጻቸው ነው፤ ራዕይ 2:2-3። ጳውሎስ ለኤፌሶን ቤተ ክርስቲያን የጻፈውን መልዕክት የሚያክል እጅግ ብሩህ፤ ደስ የሚያሰኝና የሚያረካ አልነበረም። ብዙ አስግተኞችና ግርተኞች እንኳን ሳይቀሩ የጥንቆላ መጻሕፍታቸውን እያቃጠሉ በክርስቶስ በግመን ወደ ደገንነት ይመጡ ነበር። ይህም የሚያሳየው በፍፁም ልባቸው ንስሐ እንደገቡ ነው። የመጽሐፍቱ ዋጋ በገንዘብ ሲተመን 10 000 ብር የሚያወጣ ነበረ። ጣዖቶቻቸውንና አማልክታቸውን እየጣሉ ወደ ክርስትና እምነት የሚመጡ ሰዎች መጠን እጅግ ብዙ በመሆኑ በጊዜው በብር አንጥረኞች በዲያና መልክ የሚሠራው ጣዖት ዋጋ አጣ። ስለዚህ ብር አንጥረኞቹ የዕለት ምግባቸውን የሚያገኙበት ጥቅም ስለቀረባቸው በጳውሎስና በጣልደሪቦቹ ላይ ሕዝቡን አስተባብረው አመፅ አስነሱባቸው። ጳውሎስና ጣልደሪቦቹም ሁካታው እስኪበርድ ድረስ ወደ አንድ ሰፍራ ተሰውረው በመቀመጥ ከአደጋው ሊተርፉ ችለዋል። ቢሆንም ወደፊት ሥራቸውን እንዳይቀጥሉ የማያመች ሁኔታ ስለ ተፈጠረ በኤፌሶን መቆየት አልቻሉም። ስለዚህ ከኤፌሶን ቤተ ክርስቲያን ምእመናን ተሰነባብቶ የሚቆዶንያን ቤተ ክርስቲያን ለመጉብኘት ወደ ሜትዶንያ ሄደ። ሐዋርያው ጳውሎስ የመጀመሪያውን የቆርንቶስ መልዕክት የላከው ከኤፌሶን እንደሆነ ይመስላል፤ 1ኛ ቆር.16:8።

በጢሮአዳ በመቄዶንያና በቆርንቶስ

ጳውሎስ ኤፌሶንን ከለቀቀ በኋላ በመጀመሪያ ወደ ጢሮአዳ ሄደ። በዚያም በአገልግሎቱ ጥሩ ውጤት ካገኘ በኋላ በሰሜን ግሪክ ወደምትገኘው ወደ መቄዶንያ አለፈ። ከዚያም በፊልጵጥሶስ ላለ ሁለተኛይቱን የቆርንቶስን መልዕክት ጽፏል። በዚህን ጊዜ ጳውሎስ በኢየሩሳሌም ለሚገኙ በክርስቶስ ላሉት ድሃዎች መረጃያ ገንዘብ ከአሕዛብ ወንድሞቻቸው በትጋት ይሰበሰብ ነበር። ይኸውም አይሁድ ክርስቲያኖች ከአሕዛብ የሆኑት ክርስቲያኖች ካለመገረዛቸው የተነሳ በእነርሱ ላይ ያላቸውን ጥላቻ እንዲተዉና ልባቸውን ለማለስለስ ሳይሆን አይቀርም። ከዚህም በስተቀር አይሁድ ክርስቲያኖች ከአሕዛብ የሆኑት ክርስቲያኖች ምን ያህል እንደሚራራላቸው እንዲገነዘቡም ጭምር ነው። በኋላም ጳውሎስ ቴቶ በዚህ በገንዘብ አሰባሰብ ተግባር ላይ ሰዎቹን እንዲያነቃቃ ወደ ቆርንቶስ ላከው። ከዚህ በኋላ የአይሁድ አስተማሪዎች በገላትያ የሚገኙትን አማኞች ትምህርት ይገለብጡና አማኞቹን መልሰው በሰህተት ትምህርት

ይበክሉአቸዋል። በዚህን ጊዜ ጳውሎስ ኃይለ ቃል በተሞላው መልዕክት የገላትያ አማኞች ከሰሕተታቸው እንዲመለሱ ይግጸናቸዋል። ከዚያም ጳውሎስ በቀርጉቱስ ባላለፈው ሦስት ወር ውስጥ የሮሜ መልዕክቱን ይጽፋል። በርም የምትገኘው ቤተ ክርስቲያን በየትኛው ሐዋርያ ወይም መንፈሳዊ ሰው እንደተቀረቀረች አለመነገሩ እጅግ የሚደነቅ ነው። ምናልባት ይህች ቤተ ክርስቲያን የተጀመረችው በአንዳንድ ክርም ምክራቦች በወጡ አይሁድ ክርስቲያኖች ወይም ከሌላ አገር ወደ ሮም በመጡ በአንዳንድ አማኞች በሰውር ልትሆን ትችላለች። ጳውሎስም ወደ ሜቲዶንያ ተመልሶ ከዚያም ወደ ጢሮኦዳ በመርከብ ተላፍሮ ሄደ።

የኢየሩሳሌሙ ጉዞና የተደረገላቸው አቀባበል

ሐዋርያው ጳውሎስ ከጢሮኦዳ በቀጥታ ጉዞውን ወደ ኢየሩሳሌም ቀጠለ። ጉዞውም በባሕር ላይ ሲሆን ጉዞው በጣም ደስ የሚል ዓይነት ነበረ።

ከዚህ በፊት ግን በጢሮኦዳ የአንድ ሳምንት ምክር ከሌፈሶን ቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች ጋር አደረገ። ከዚያም ጳውሎስና የሥራ ባለደረቦቹ በመርከብ ሆነው ወደ ጢሮስ ተጉዘዋል። ይህች የጢሮስ ቤተ ክርስቲያን በእስጢፋኖስ ዘመን ከነበረው የመከራ ዘመን አንስታ እስኪጉን ድረስ በታግኝነት ትኖር ነበር። በቤተ ክርስቲያኒትዋ ውስጥ ታግኝ የሆኑ አማኞች ብቻ ሳይሆኑ ነቢያትም ነበሩባት። ከዚያም ወንድሞችን ተሰነባብተው ወደ ቂሳርያ ተጓዙ። ከዚያም ከዚህ ስፍራ ትይዩ ወደሚገኘው አካባቢ በደረሱ ጊዜ ወንጌላዊው ፊልጶስና የቀሩት አገልጋዮች ከአይሁድ የሃይማኖት መሪዎች በደረሰባቸው ተፅዕኖና ፈተና ዝለውና ተከዘው ያገኙአቸዋል። ቢሆንም ጳውሎስ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር በመሆን በአሕዛብ መካከል ስለሚፈፅመው ድንቅና ተአምራት በመመስከር መንፈሳቸውን አነቃቅቶ እግዚአብሔርን አብረውት እንዲያመሰግኑ አድርጓቸዋል።

ክፍል 7

የጳውሎስ ሕይወት ፍጻሜ

በኢየሩሳሌም ታስሮ ወደ ቂሣርያ ተላከ

ጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም በመጣ ጊዜ በዝርዝር ሳይሆን በአጠቃላይ የተፈፀሙትን ነገሮች ብቻ እናትታለን። ጳውሎስ በኢየሩሳሌም በነበረበት ወቅት ወደ አይሁድ ቤተ መቅደስ ገብቶ ስለነበረ ቤተ መቅደሳችንን አርክሷል በመባል በአይሁድ ጉባዔ እንደ ጨርቅ ተበጣጥሶ ከመሞት እግዚአብሔር ታድጎታል። በተለይ ፈሪሳውያንና ሰዱቃውያን በክርስቲያኖች ላይ ታላቅ ጥላቻ ስለነበራቸው ጳውሎስን ለማስገደል እንደተራበ አንበሳ አስፍሰፈው ነበር። በተለይ ጳውሎስን ከቤተ መቅደሱ ጉትተው ባወጡት ጊዜ በላዩ ላይ እንደ ንብ ተረባርበው ጉላስመውት ነበር። ሆኖም ለሞት ሳይዳርጉት በፊት የሮማን ወታደሮች ጉባዔውን በመበተን

የሞት ሞታቸውን ከእጃቸው መንጥቀው አትርፈውታል። በኋላም ሮማውያን የሁከቱን መንስኤ አጣርተው የሃይማኖት መሪዎችን ለማስደሰት ሊገርፉት ሲወሰኑ ጳውሎስ የሮሜ ተወላጅ መሆኑን አስታውቆ ከመገረፍ ይድናል። ከዚያም ከእግዚአብሔር ዘንድ በተቀበለው ራዕይ እንደሚሞትና ገና ወደፊት በቂሣርያ ፊት እንደሚመሰክርለት ይነገረዋል። ከዚያም በሌሊት በብዙ የሮም ወታደሮች ታጅቦ ወደ ቂሣርያ ይሸኛል።

በመንገድ ላይ የተፈፀመው ትዕይንት

ጳውሎስ ያለፈባቸው ሁኔታዎች የአንድን ክርስቲያን እምነትና ድፍረት ለማጠናከርና ለማበረታታት በቂዎች ናቸው። ጳውሎስ በእኩል ሌሊት ተነስቶ በአጀብ ጉዞውን በጀመረበት ወቅት በቤትሐርግ አቋርጦ ሲያልፍ የአካባቢው ሁኔታ በጨለማው ምክንያት ባይታየውም ቀድሞ ስፍራውን ስለሚያውቀው በአዕምሮው ስዕል በታውን ሳይመለከት አልቀረም። ከዚያም ጥቂት እልፍ እንዳለ በጨረቃ ብርሃን ዕርዳታ ከሺህ አምስት መቶ ዓመት በፊት ኢያሱ ከጠላት ጋር ባደረገው ጦርነት ድል ያደረገበትን የኤሎንን ሸለቆ ሕቅ አመልክቷል። እርሱም በዚህ ሁኔታ ወደተወሰነለት ስፍራ እየገመገሰ ሳለ ድንገት በስተጀርባው በኩል ከሚገኘው ከበረዶአማው የአርማንኤም ተራራ የፀሐይ ብርሃን ውጋጋንዋ አላየች። በዚህን ጊዜ ጳውሎስ በሐርግ ሚዳ አካባቢ ደርሶ ነበር። እርሱም በሐርግ ሸለቆ አካባቢ በገራ ቀኙ በኩል ከሚታዩ የአበባዎች መጣና ውብነት ሲመለከት ሰለሞን በክብሩ ከእነዚህ እንዳንጹ አለበለም የሚለው የእግዚአብሔር ቃል ትዝ አለው። ስለዚህ እግዚአብሔር በተስፋ ቃሉ ታማኝ ስለሆነ አሁንም ከእኔ ጋር ነው በሚል መለኮታዊ ቃል ተጽናኘ። ከዚያም በቀኑ እኩሌታ ላይ በሰባዎቹ ወታደሮች ታጅቦ በየሊየስ ቂሣር ሐውልት አካባቢ አልፎ ወደ አማራችው አዲስዋ ዋና ከተማ ደረሱ። ከዚያም ወታደሮቹ በትልቁ ካንጋቸው አጠገብ በድካም ከላሉት ፈረሶቻቸው ላይ ወርደው አራገፏቸው። እነሆ ጳውሎስ በዚህ ሁኔታ ወደ ቂሣርያ ተመልሷል።

ፊልክስ፣ ፊስጦስ፣ አግሪጳ - ወደ ቂሣርያ ይግባኝ

በዚህን ጊዜ በቂሣርያ የሮም መንግሥት አገረ ገዢ ሆኖ ያስተዳድር የነበረው ቀላውዲዎስ ፊልክስ ነበረ። እርሱም ለሥጋዊ ጥቅም የሚኖር እንጂ ፍትህ የተሞላ አሠራር አያከናውንም ዝር። ሚስቱም የሄሮድስ አግሪጳ ልጅ ድሩሲላ ትባላለች። በመጀመሪያ ጊዜ ጳውሎስ በፊልክስ ፊት ሲቀርብ ጉዳዩ ተጣርቶ እንደገና እንደሚቀርብ ተነገረው። በሁለተኛው ጊዜ ግን ፊልክስ ጳውሎስን ሲያስጠራው ሚስቱ ድሩሲላ አብራው ነበረች። ጳውሎስም በንግግሩ ውስጥ የዘለዓለም ፍርድገና ኩነቱን በሚመለከት ስለጠቀሰ ፊልክስና ሚስቱ በፍርሃት ተንቀጠቀጡ። ጳውሎስም ከዚያ ወዲህ ያለ አንዳች ጥያቄ ለሁለት ዓመት በእስር ቤት ታስሮ ቀየ። ከዚህ በኋላ ፊልክስ ወደ ኢየሩሳሌም ተጠርቶ በምትኩ ፊስጦስ አገረ ገዢ ሆኖ ተሾመ። በዚህን ጊዜ ጳውሎስ ታስሮ ወደ ፍርድ ችሎት በቀረበ ጊዜ ወደ ቂሣር ይግባኝ አለ። በዚህ መሀል ጉጉሥ አግሪጳና እህቱ በርኒቄ ፊልክስን ሰላም ለማለት ወደ ቂሣርያ መጡ። በዚህን ጊዜ የታሰሩበትን ምክንያትና እግዚአብሔር ስለገለፀለት ነገር እንዲናገር በጉጉሥ አግሪጳ ፊት ጳውሎስ ተጠርቶ መጣ። በዚያም እንደቀረበ በተሰጠው በፀጋ ቃል በመንፈስ እየተቃጠለ ይናገር ስለነበረ በጠቅላላው ሁኔታ ጉጉሥ አግሪጳን ወደ ክርስትና እምነት ሊያዘነብለው

ይደርሳል። ከዚህ በኋላ በይግባኙ መሠረት ጳውሎስ ጁሊየስ በተባለው መቶ አለቃ ኃላፊነት በመርከብ ሆኖ ጉዞውን ወደ ሮም ይቀጥላል።

ወደ ሮም የተደረገው ጉዞና የመርከቡ መሰበር

በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 27 ላይ የተገለፀው የጳውሎስን ጉዞ የሚመለከተው ታሪክ እጅግ አስደናቂና አስገራሚ ነው። በታሪኩ ውስጥ እንደምንመለከተው በጉዞው ላይ የነበሩት ተሳፋሪዎች ገሚሱ በመርከቡ የሚታመኑ ሲሆኑ ገሚሱ ደግሞ በመርከቡ ነጂና በችሎታው የሚታመኑ ነበሩ። ሆኖም በጉዞአቸው ላይ የሚፈፀመውን ተአምራት የሚመራው እግዚአብሔር ብቻ ነበረ። መርከቡ ወደቡን እስኪለቅ ድረስ ኃላፊነቱን ወስዶ ነገሩን ሁሉ ያቀነባብር የነበረው በቂሣርያ የነበረው ሄሮድስ ነበረ። ከዚያም መርከብዋ ከቂሳርያ ተነስታ በሲዶና ዳርቻ አድርጋ ወደ ሰሜናዊው ቆጵሮስ አለፈች። ከዚያም በኪልቅያና በጽንፍልያ ባሕረ ሰላጤ መካከል አልፋ ሐዋርያው የአባቶቹ አገር ከዓይኖቹ እስኪሰወር ድረስ ይላው ነጉደች። ከዚያም በሉቅያ ወዳለችው ወደ ሙራ በደረሱ ጊዜ ቀጥታ ወደ ሮም ወደሚጓዙው ሌላ መርከብ እስረኞቹ ሁሉ ተዘዋወሩ። ብዙ ቀንም እያዘገመ ከሄዱ በኋላ በድንገት ነፋስ ተነስቶ አቅጣጫቸውን ለማስለወጥ ይገፋቸው ጀመር። ሆኖም በቀርጤስ ተተገነው በጭንቅ በሰልሙና አንጻር ጥገ ጥጉን አልፈው መልካም ወደምትባለው ስፍራ መጡ። እነርሱም በዚያ ለረጅም ጊዜ አርፈው ትንፋሻቸው ከተመለሰ በኋላ መርከቡን ለቀው ጉዞአቸውን ጀመሩ። ከዚያ ብዙ አለፍ ሳይሉ በፊት አውራጃስ የሚሉት አውሎ ነፋስ ስለወረደባቸው መርከብዋን ሊገቱ ስላልቻሉና ከቁጥጥራቸው ውጭ ስለሆነች ለቀዋት ተጓዙ። ከዚያም አቅጣጫዋን በመለወጥ በነፋሱ እየተነዳች ወደ ምዕራብ ሽው ብላ ነጉደች። በዚህ ግፊት ውስጥ መርከብዋ እየተሸከረከች ትበር ነበር። በዚህ ዓይነት ሁኔታ ለሁለት ሳምንት ተሳፋሪዎቹ ብዙ ጭንቅና መከራ ከደረሰባቸው በኋላ አንድ ቀን ምሽት መርከቧቱ መሬት ወዳለበት አካባቢ ደረሰች። መርከቧቱም ወዲያውኑ መልሕቅዋን ወደታች ጥላ እስኪነጋ ድረስ በተጠንቀቅ ቆመች። በኋላም በሩቅ ወደምትታየው ደሴት ለመድረስ ባደረጉት ጉዞ ይበልጥ እየቀረቡ ሲመጡ መርከቧቱ በነፋስ በኃይል ተወርውራ ሁለት ባሕሮች በሚገናኙበት ስፍራ ላይ በአፍንጫዋ ተተክላ ቆመች። በዚህን ጊዜ የባሕሩ ግፊት መርከብዋን ይሰባብራት ስለነበር እስረኞቹ ግማሻቸው በዋና ግማሾቹ ደግሞ በመርከቧቱ ስባሪ ላይ ሆነው በደህና ወደ ምድር ተሻገሩ።

ጳውሎስ ያሳየው ጠባይ

በዚህ አስፈሪ በሆነ የመርከብ ላይ ጉዞ ጳውሎስ በምንም ሳይናወጥና መንፈሱ ሳይረበሽ በተረጋጋ ሁኔታ ላይ ይገኝ ነበረ። ይህ በመሆኑ አብረውት የነበሩትን መንገደኞች ተስፋ በተሞላ ቃል በእግዚአብሔር ተደግፎ ያጽናናቸውና ያበረታታቸው ነበር። ቀደም ሲል በመጀመሪያ ጊዜ ተነስቶ በነበረው ማዕበል ምክንያት ተሳፋሪዎቹ በተናወጡ ጊዜ እግዚአብሔር መልአኩን ልኮ በህልሙ አብረውት ካሉት መካከል አንዳችም ነፍስ እንደማትጠፋ ስለነገረው ልባቸውን ያጽናናው ነበር። በጉዞአቸው መጨረሻ ላይ ወደተገኘችው ደሴት ከመቃረባቸው አስቀድሞ በነበረው ጭንቀት ውስጥም በሕዝቡ መካከል ተነስቶ እግዚአብሔር የተናገረውን እንደሚፈፅምለት ከተናገረ በኋላ አሁንም ደስ ሊላቸው እንደሚገባ

አፅናንቶ ምግብ እንዲመገቡ ይጋበዛቸዋል። በዚህ ጊዜ ውስጥ ካሁን አሁን ሞትን እያሉ ነፍሳቸው ምንጥቅ ትል ስለነበረ ምግብ ከበሉ አሥራ አራት ቀን ሆኖአቸው ነበር። ስለዚህ የመርከብ ውስጥ ጓደኞቹ በሚናገረው ቃል ከመሳባቸው በቀር እግዚአብሔር ሀሳቡን ሲያሟላላት በመመልከታቸው ልባቸው በተመስጦ ይዋላ ነበር። ከዚህ በቀር ሐዋርያው በዚያ ጭንቀት ውስጥ መንፈሱ የተረጋጋ መሆኑ ከአምላኩ ጋር በነበረው የቅርብ ሕብረት ምክንያት እንደሆነ ሊረዱ ችለዋል።

መላጥያና ፑቲዩሎስ

መርከብ የወደቀባት ደሴት መላጢያ ትባላለች። መርከቡ የተሰበረበት የባሕሩ አካባቢ እስካሁን ድረስ በቅዱስ ጳውሎስ ስም ተሰይሞ እየተጠራ ነው። የምድሪቱ ነዋሪዎችም ቅድመ ዜግነታቸው ፈንቄአውያን የነበሩ ናቸው። ጳውሎስና የቀሩት ባልደረቦቹ በእነርሱ መካከል ሦስት ወር ከቆዩ በኋላ በሌላ መርከብ ተሳፍረው ሁለተኛ ጉዞአቸውን ተጠሉ። ከዚያም በሰራተኛ ሲያልፉ በዚያ ሦስት ቀን ተቀመጡ። ከዚያም አልፈው እየተዘዋወሩ ወደ ሬጊዩም ደረሱ። በዚህ ዓይነት ሁኔታ መንገዳቸውን እየተጓዙ ላለ ከአንድ ቀን በኋላ የደቡብ ነፋስ በጎረሰ ጊዜ በነፋሱ እየተገፉ በሁለተኛው ቀን ወደ ፑቲዩሎስ መጡ።

የሮም ውበትና መልክ

ከዚህ ፑቲዩሎስ ከተባለው የባሕር ወደብ እስከ ሮም ከተማ ድረስ 240 ኪሎ ሜትር ደርቃል። ሐዋርያው ይህን ሁሉ መንገድ ተጉዞ እስከ ሮም ከተማ ድረስ የደረሰው በመሬት ላይ ጉዞ ዝረጋ። በዚህ የመሬት ላይ ጉዞ ጳውሎስ እገረ መንገዱን ብዙ ታሪካዊ ቦታዎችን ተመልክቷል። በተለይ እከተማው ለመድረስ 80 ኪሎ ሜትር ሲቀረው ፑቲዩሎስ በደረሰ ጊዜ በሮም የሚገኙ ወንድሞች መጥተው በታላቅ አክብሮትና ፍቅር ልባዊ ሰላምታቸውን አቅርበውለታል። ከዚያም ተጉዞ ሮም ከተማ ለመግባት 16 ኪሎ ሜትር ያህል ሲቀረው የንጉሡ ዋና ከተማ በሩቅ መታየት ጀመረች። ከዚህ ቀጥሎ ወደ ሮም ዋና ጉዳና ገባ። ወደ ከተማው እየቀረበ በመጣ ቁጥር በግራና ቀኝ እንዲሁም በፊለፊቱ ቤተ መቅደሶች ቤተ መንግሥት፣ ድልድዮች፣ የቲያትር ቤተኞች ረጃጅም የድንጋይ ሐውልቶች ይታዩ ጀመር። ጳውሎስ በዚህን ጊዜ የልቡ ሞቾት ተፈፀመ። በእነዚህ ሰባቱ ተራራማ አገር የኢየሱስን የማዳን ወንጌል አንዴና ለመጨረሻ ለማስተጋባት የጌታ መንፈስ ልቡን ያነሳው ጀመር።

ሮም የምትገኝበት ሁኔታ

እንደዚህች ከተማ የወንጌሉ የመለወጥ መልዕክት አብዝቶ የሚያስፈልግበት ስፍራ አልነበረም። አገሪትዋ በጠቅላላ ስነ ምግባር በጉደለው በፍትወትና በእርከስና ሁሉ የተበከለች በመሆንዋ ብልግናዋ መጨረሻው ከፍታ ላይ ደርሶ ነበር። ሌብነት ውንብድናና የመሳሰሉት ነገሮች በግልጽ ባደባባይ እየተከናወኑ ናቸው። በወቅቱ የአገሪትዋ ንጉሥ የነበረው ኔሮ ገና በሃያ አራት ዓመት ዕድሜው የግፉና የአመፁ መጀመሪያ አድርጎ እጁን የታጠበው በእናቱና በሚስቱ ደም ነበረ። እርሱም በቁባቶቹ አነሳሽነት ዝናና ክብር ያገኘ መስሎት ባልተገራና

በአውሬነት ባሕርዩ ብዙ አይሁዶችንና ክርስቲያኖችን እያሳደደ ያስጨፈጭና ነበረ። ነጻ የከተማ ነዋሪዎቹ ቁጥር ከሚሊዮን በላይ ሲሆን የባሪያዎቻቸውም ቁጥር ከዚህ አያንስም ነበር።

የወንጌል አገልግሎት

ጳውሎስ በመጀመሪያ ጊዜ ወንጌልን የሰጠው የሮም ነዋሪዎች ለነበሩ አይሁዶች ነበር። ሆኖም አይሁዶቹ ከእግዚአብሔር ቃል ይልቅ ወጋቸውን ስለመረጡ አለስሙትም። ከዚህ በኋላ ግን ብዙ ፍሬዎች ሊያገኝባቸው ወደቻለው ወደ አገልግሎት ዘወር አለ። ጳውሎስ በሮም በነበረበት ወቅት ሁሉ የሮማውያን እስረኛ ሆኖ በሮም ወታደሮች በሰንሰለት ታስሮ ራሱ በተከራያት በትንሽ ጥጋባ ውስጥ ይኖር ነበር። ይጠብቁት ከነበሩ ወታደሮች መካከልም አንዳንዶቹ ክርስቶስን ተቀብለው ተለውጠዋል። እነርሱም ወደ ክርስቶስ የተመለሱት ከእርሱ ጋር በመነታረክ ሳይሆን እምነት ፅኑና ካመነው ነገር የማይዛኑ እውነተኛና አፍቃሪ በሆነ ባህሪው ምክንያት ሳይሆን አይቀርም። በሐዋርያው አገልግሎት በዚህ በቅርቡ የነበሩት ወታደሮች ቀርቶ በኔሮ ቤተ መንግሥት የሚገኙት እንኳን ተለውጠው ነበር። ሐዋርያው ጳውሎስ ሮም ከገባ ከሁለት ዓመት ወዲህ ብዙ ሰዎች አማኞች እንደሆኑና ብዙ ቤተ ክርስቲያኖች እንደተመሠረቱ ዋናው ማስረጃ ኔሮ ያስገደላቸው የምዕምናን ብዛት እጅግ ብዙ የመሆኑ ነገር ነው። በእነዚያ ሁለት ዓመቶች ውስጥም ሐዋርያው ጳውሎስ የፊልሞናን፣ የቆላስይስን፣ የኤፌሶንንና የፊልጵስዮስን መልዕክቶቹን ጽፏል።

ምርመራና ነፃ መሆን

በመጨረሻም ጳውሎስ ለምርመራ ቀረበ። ምናልባት ይህ ምርመራ የተካሄደው በኔሮ ፊት ይሆን ይሆናል። ሉቃስ የጳውሎስ ጉዳይ ምን እንደደረሰ ሳይናገር በፊት ታሪኩን ይዘጋል። ቢሆንም ከቀሩት ከሐዋርያው መልዕክቶች በምናገኘው ፍንጭ መሠረት ጉዳዩ ተመርምሮ ነፃ የወጣ ይመስላል።

ወደ እስጳንያ የተደረገ ጉዞ

ከዚህ በኋላ ሐዋርያው ጳውሎስ ከሮም ወደ እስያ ከዚያም ወደ ሜቴዶንያ እንደ ሄደ ይታመናል። ሁለት ዓመት በዚያ ለማላፍ ወደ እስጳንያ የሄደው ምናልባት ከዚህ በኋላ ይሆናል፤ ሮሜ 15:28። ከዚያም ወደ ቀርጤስ ደርሶ ስለነበርና ብዙ ችግር ስለነበረባቸው አሳላቢ በሆነ ስጋት ላይ ነበሩ። የወንጌልን እውነት በሚገለብጡ ሐሰተኛ አስተማሪዎች እየታሙሱ ነበረ። የመጀመሪያውን የጢሞቴዎስን መልዕክትና ቲቶን የጻፈው በዚህ ወቅት እንደሆነ ይመስላል። እርሱም በዚህ መልዕክቱ በኤፌሶንና በቀርጤስ የሚገኙትን አማኞች በመምከርና በማጽናት የሐሰተኞቹን አስተማሪዎች ትምህርት የሚቋቋሙበትን መንገድና ዘዴ ነግሯቸዋል።

ሁለተኛው እሥራት

ጳውሎስ ከረምቱን በሚቁደንያ በምትገኘው በኒቆላዊን ለመከረም ተስፋ ያደርግ ነበር። ቢሆንም በዚያ እንዲቆይ አልተፈቀደለትም። በዚህ ሳለ ደግሞ እንደገና በአዲስ ክስ ተይዞ ወደ ሮም ከተወሰደ በኋላ ስለራሱ እንዲናገር ወደ ፍርድ ችሎት ቀርቧል። ይህ በሆነበት ወቅት ኔሮ ወራዳ በሆነ ሁኔታ ላይ ይገኝ ነበረ። እርሱም ሲቀናጣ የሮምን ከተማ በእሳት አያይዞ ግማሹ ያህል ከተማ ለስድስት ቀን ያህል ሳያቋርጥ እንዲጋይ አድርጓል። ሆኖም ራሱን ከወንጀሉ ነጻ ለማውጣት በዚህን ጊዜ ቁጥራቸው እጅግ ብዙ በሆነ ክርስቲያኖች ላይ አላከባቸዋል። ከዚህ የተነሳ በጣም አስቃቂ ስደትና ግድያ በክርስቲያኖች ላይ ተፈጽሞባቸዋል። አንዳንዶቹን ስቅለዋቸዋል፤ አንዳንዶቹን እርጥብ የእንሰሳ ቁርባት እያለበሱ ውሻ ይለቁባቸውና ከቁርባቱ ጋር እስኪሞቱ ድረስ በስቃይ ዘልዝለው ይገድሏቸው ነበር። አንዳንዶቹን ደግሞ በገመድ ጥፍር አድርገው ካሰሩዋቸው በኋላ በጧፍ በተሃከረ ጨርቅ ይመጥማቸውና ማታ ማታ ለኔሮ ቤተ መንግሥት ገቢ ብርሃን እንዲሰጡ በሰልፍ አቁመው በእሳት ይለኩሏቸው ነበር። በዚህ ዓይነት ሁኔታ ያለቁት የክርስቲያኖች ብዛት እጅግ ብዙ ነበረ።

ሁለተኛው ምርመራ - ፍርድና ግድያ

ጳውሎስ ሁለተኛ ጊዜ ሲታሰር እንደ በፊቱ ከሌሎች እስረኞች ጋር ሆኖ የመመስከር ዕድል ያገኘ አይመስለም። ቢሆንም ሁለተኛውን የጢሞቴዎስን መልዕክት ጠንቅቆ ለመጻፍ የቻለው በዚህን ጊዜ ነበረ። በዚህ በሁለተኛው አስራቱ ጊዜ ለምርመራ ወደ ፍርድ ሲቀርብ በድፍረት የግዳትን ወንጌል ተናገረ። በሁለተኛው ጢሞቴዎስ መልዕክት ላይ የሞት ፍርድ ተፈርዶበት መስዋዕት ሊሆን እንዳለ ተናግሯል። በዚህ በመጨረሻ ጊዜ ጳውሎስን ከኔሮ ውሳኔ ሊያድነው የቻለ መከላከያ አልነበረም። ስለዚህ ኔሮ በሰጠው የሞት ፍርድ መሠረት አንገቱ በሰይፍ ተቀንጥሶ ተገድሏል። ጳውሎስ በመልዕክቱ እንደጻፈው ሞት ድል በመንሳት እስከሚዋጥበት ዕለት ድረስ አስከሬኑ ባልታወቁ ውንድሞች በመካነ መቃብር ውስጥ አርፏል።

የሥራ ባልደረቦቹ

የሐዋርያው ጳውሎስ የሥራ ባልደረቦች የአገልግሎት ሁኔታ ከዚህ በኋላ ብዙ የታወቀ ነገር የለም። ጢሞቴዎስ በሁለተኛው መልዕክቱ ላይ ጳውሎስ ወደ ሮም ተጠርቶ እንደ ነበር ገልጧል። ስለዚህ በተደረገለት ጥሪ መሠረት ፈጥኖ መጥቶ ይሆናል። ነገር ግን ከዚያ በኋላ ስለእርሱ ሕይወት ታሪክ በትክክል የምናውቀው ነገር የለም። አንድ ጊዜ ግን የክርስቶስ ኢየሱስ እስረኛ እንደነበረ እናውቃለን፤ ዕብ. 13:23። ባህላዊ በሆነ ታሪክ አንጻር ግን ደሚትየስ በተባለ ንጉሥ መከራ እንደተቀበለና በኋላም በሰይፍ ተሰውቶ እንደተገደለ ይነገራል። ቲቶ ግን በአንድ ቃል ወደ ድልማጥያ ሄዶ እንደነበር በሁለተኛው ጢሞቴዎስ 4:10 ላይ ተነግሮናል። ቲቶ ወደ ድልማጥያ የሄደው በጳውሎስ ትዕዛዝ ይሆን በራሱ ፍላጎት እንደሆነ የምናውቀው ነገር የለም። ስለዋናስ ግን በ1ኛ ጴጥሮስ 5:12 ላይ የዚያን ሐዋርያ መልዕክት ይዞ በእስያ አካባቢ ለተበተኑ ወገኖች ለማድረስ እንደተላከ ብቻ እናውቃለን።

ግርቆስ ግን እንደገና በጳውሎስ መታመንን ካገኘ በኋላ የሥራው ባልደረባ ሆኖ አብሮት ሲያገለግል ቆይቷል፤ ቆላ.4:10። በኋላም ጢሞቴዎስ ወደ ሮም እንዲመጣ በላከበት ጊዜ ግርቆስንም አብሮት ይዞ እንዲመጣ ነገሮታል፤ 2ኛ ጢሞ.4:11። በኋላም ግርቆስ ከጴጥሮስ ጋር በመሆን ጸሐፊውና የቃሉ ተርጓሚ ሆኖ አገልግሎታል። በመጨረሻም ግርቆስ ወደ እስክንድርያ ወርዶ ብዙ አብያተ ክርስቲያናትን ካቋቋመ በኋላ በስማዕትነት ሞቷል። ሉቃስ ጳውሎስ ከመገደሉ በፊት ቀደም ብሎ በሮም ተገኝቶ ነበር። እርሱም በመከራው ሐዋርያውን እያጽናና እያበረታታ የቆየ ታማኝ ወዳጅነቱን አረጋግጧል። ከዚህ በኋላ ሉቃስ በእንዴት ዓይነት ሁኔታ የቀረውን ዘመኑን እንዳላለፈ የተጻፈ ነገር የለም። ባህላዊ የሆነው ታሪክ ግን እንደሚጠበቀው ሳይሆን የሕይወቱን ፍጻሜ ተቃራኒ በሆነ መንገድ ይገልጻል። በአጠቃላይ አገላለጽ ጳውሎስ ከሞተ በኋላ የሥራ ባልደረቦቹ የሕይወት ፍጻሜ እውን በሆነ መንገድ በትክክል የታወቀ ነገር የለም።

ክፍል 8

የቀሩት ሐዋርያት አገልግሎት

የዘብድዩስ ልጅ ያዕቆብ

ይህ ሐዋርያ ቀደም ሲል እንደተወላው በመጀመሪያው በቤተ ክርስቲያን ዘመን በገንጦ ሄሮድስ ተገድሏል፤ የሐዋ.12:2።

የአልፍዮስ ልጅ ያዕቆብ

ይህ ሐዋርያ ሀሳቡን ባለመቀየርና የግያወላውል በመሆኑ በዓለም ታሪክ የታወቀ ነበረ። ከዚህ የተነሳ «ትክክለኛው ያዕቆብ» በመባል ይጠራ ነበር። የእርሱም የአገልግሎት ስፍራ በኢየሩሳሌምና በውስጧ ባሉት አካባቢዎች ነበረ። ብዙ ጊዜ የጌታ ወንድም ያዕቆብ ይሄኛው ይሆን ሌላኛው የሀሳብ መከፋፈል አለ። የመልዕክቱ መንፈስ የጌታን ፀጋ የሚያከፋፍሉ ሰዎች ስነ ምግባር የጉደላቸው እንደሆኑ በማስረዳት ላይ የተመረኮዘ ነው። በመጨረሻው የሕይወቱ ዘመን አካባቢ የፈረሳውያን አስተሳሰብ ካላቸው የክርስቲያን ክፍል አማኞች ጋር የተመሳጠረ ይመስላል። ምክንያቱም ጳውሎስ በገላትያ መልዕክቱ ውስጥ ያወገዘውን ትምህርት መቋቋም አቅጥሮ ሊሆን ይችላል። ምናልባት ይህ ጥቂት ድክመት የታየበት ወደ መሞቻው ዘመን አካባቢ ላይ ሳይሆን አይቀርም። ያዕቆብ መሢህ ነው ብሎ የሚያስተምረውን ክርስቶስን አይሁዶች የፖለቲካ መሪ እንደሆነ አድርገው ይቆጥሩት ነበር። ስለዚህ ሊቀ ካህኑ ሐናኒያ የሮም መንግሥት አገረ ገዢ የነበረው ፊስኮስ የአገልግሎቱን ዘመን ጨርሶ በምትኩ ወደ ኢየሩሳሌም በሚመጣው አገረ ገዢ ቅይዶር ወቅት ያን ጊዜና ዕድል ተጠቅሞ ያዕቆብን በድንጋይ አስወግሮ አስገድሎታል።

ጲጥሮስ

በዚሁ መጠን የጲጥሮስንም የመጨረሻ የሕይወት ዘመን አካባቢ ታሪክ መተረክ ያስቸግራል። በባህላዊው ታሪክ አገላለጽ መሠረት ሐዋርያው ጲጥሮስ ጳውሎስ በሮም በነበረበት ወቅት እርሱም ወደዚያም ሄዶ በኒሮ ፍርድ ከጳውሎስ ጋር ሞቷል ተብሎ ይነገራል። በአጠቃላይ ይህ ሀሳብ ጥንታዊ ታሪክነት ስላለው እስካሁን ድረስ በብዙዎች ዘንድ ተቀባይነት እያገኘ ነው። ጲጥሮስ ኢየሩሳሌምን ለቆ በወጣበት ወቅት በጳርቴ በተለይም በሚጳኘታም ያው ሐውራጃ ሳለ ወንጌልን በጳርቴኛ ቋንቋ ጽፎ እንደነበረ ብዙ አስተያየት ይሰጣል። በዚህን ስፍራ በዳንኤልና በሕዝቅኤል ዘመን ተወስደው የነበሩ የአይሁድ ዝርያ ቅሬታዎች ይኖሩ ነበረ። ስለዚህ ሐዋርያው ጲጥሮስ ወንጌልን ለማስተማር ጤናማና የተመቻቸ ሁኔታ አጋጥሞት ነበር። ጲጥሮስ በመጀመሪያው መልዕክቱ ስለ ጥንታዊቱ የባቢሎን ከተማ በውስጧ ወይም በአካባቢዋ እንደ ኖረ ሰው ዓይነት ሆኖ ጽፏል፤ 1ኛ ጲጥ.5: 13። ጲጥሮስ የመጀመሪያዬን መልዕክቱን በጳንሞስ፣ በገላትያ፣ በቀጳዶቻ፣ በእስያን በቢታንያ ለተበተኑ ወገኖች የጻፈው በዚህ ስፍራ አካባቢ ሆኖ ነው። ጲጥሮስ እነዚህን አብያተ ክርስቲያናት በግሉ ጉብኝቷቸው የማያውቅ ከሆነ ዝናቸውን የሥራ ባልደረባው ከሆነው ከስልዋናስ ሳይሰማ አልቀረም። ስልዋናስ በሮም በጳውሎስ ላይ ተነስቶ የነበረው የሰደት ማዕበል በእስያም ተነስቶ በነበረበት ወቅት ከጲጥሮስ ጉን ሆኖ ይቋቋም የነበረ ሰው ነው። ስለዚህ ጲጥሮስ በእስያ ለሚገኙት ምዕምናን በመከራው ውስጥ ሳይዝሉ እስከ ፍጻሜ እምነታቸውን እንዲጠብቁ የማበረታቻ ቃል ይጽፍላቸዋል። በጥንት ባህላዊ ታሪክ የጲጥሮስ ባለቤት በእምነትዋ ምክንያት ሰማዕት ልትሆን በምትወሰድበት ወቅት ጲጥሮስ ድምፁን ከፍ አድርጎ ከጠራት በኋላ «ጽኚ! ጌታን አስቢ!» ብሏት እንደነበረ ይነገራል። ታዲያ ጲጥሮስ በዚሁ መከራ ውስጥ ሰማዕት እንደሆነ ባይካድም ባህላዊው ታሪክ እንደ ጌታ ሳይሆን ዘቅዝቃኝሁ ገደሉኝ ብሎ ለገዳዮቹ ራሱን እንደ ሰጠ ይናገራል። ሐዋርያት እርስ በርሳቸው ሲማግሩም ሆነ ሌሎቹን ሲያስተምሩ በግፍ ፍርድ መከራ በሚቀበሉበት ጊዜ ፀጥ ብለው ችግራቸውን መዋጥ እንጂ ፍጻ የሚያደርሱባቸውን ሰዎች መለማመጥ እንደሌለባቸው ያስተምሩ ነበር።

ቶማስ

እንደ አንዳንድ መግለጫዎች መሠረት ቶማስ ወንጌልን የሰበከው ከጳርቴ እንደነበረ ታውቋል። ይህ ጳርቴ የተባለው ክፍል ፋርስንና ሚዕጳጣሚያን አጠቃሎ የያዘ ነበረ። ቶማስ በዚህ አካባቢ የሚያገለግለው ጲጥሮስ ከሚያገለግልበት ለየት ባለ ስፍራ ሊሆን ይችላል። እርሱም በየቦታው የተበታተኑትን ወገኖች ወደ አፍገረስታየን ያሰባስብ ነበረ። አንዳንድ አፍገረስታየኖች ከአይሁድ ወገን የሆነ ዝርያ አለን እያሉ ይናገራሉ። ምናልባት ቶማስ የሕንዶች ሐዋርያ ሊያደርገው የሚያስችለውን አንዳንድ ባህሎች አጥንቶ ይሆናል ብለን እንገምታለን።

እንድርያስ

ይህ ሐዋርያ አንዳንድ ጊዜ በጥቁር አባይ ዳርቻ በሚገኙ ኮንስታንቲኖፕል በተባሉ አገሮች ሁሉ ወንጌል ለመሰበክ ይዘዋወር ነበር። እንድርያስ በዚህ አካባቢ ወንጌልን እንደሰበከ የጥንት ታሪክ ጸሐፊዎች በጽሑፋቸው አረጋግጠዋል። እርሱም በሕይወቱ መጨረሻ የተገደለው በስቅላት ሲሆን የተሰቀለበት እንጩት ቅርፅ ጉ የተባለውን የእንግሊዝኛ ፊደል የሚመስል ነበር ይባላል። ስለዚህ ይህ ዓይነቱ መስቀል እስከ ዛሬ ድረስ የቅዱስ እንድርያስ መስቀል ተብሎ ይጠራል። አስቃቀሉ ነፍሱ ከመውጣትዋ በፊት በጣም የሚያሰቃየው ነበረ። እርሱም በዚህ ዓይነት አስቃቀል በጅማት ተወጥሮ ስለታሰረ ነፍሱ ከመውጣትዋ በፊት ለሁለት ቀን ያህል ሳያቋርጥ ተሰቃይቶ ነበር። የጥንት ጸሐፊዎች በመዘገቡት መሠረት ከሐዋርያት መካከል በሰማዕትነት የሞቱት ሁለቱ ያዕቆቦች፣ ጴጥሮስና ጳውሎስ ናቸው።

በርጠሎሜዎስ

በርጠሎሜዎስ ያገለገለው በሕንድ አካባቢ በሚገኙት አገሮች ነበረ ይባላል። ይኸውም ጥንት ወደ አይሁድነት ተለውጠው ለነበሩ በአረብ አገር ለሚኖሩ ለየመኖች እንደሆነ የጥንት ጸሐፊዎች መዝገበዋል። እነዚህ ወደ አይሁድነት የተለወጡ የመኖች መሐመድ ሊወለድ ጥቂት ዘመን ሊቀረው አካባቢ በስድስተኛው መቶ ዓመት ገደማ ከርስቲያኖችን ያሳድዱ እንደነበረ ጥንታዊ ጸሐፊዎች መዝገበዋል። ነገር ግን ባህላዊው አገላለጽ በርጠሎሜዎስ ወደ ፍርግያና አራራት አገር መጥቶ ከተገደለ በኋላ ሕይወት ዘርቶ እንደ በረረ ያወሳል።

ፊልጶስ

ፊልጶስ ከመሞቱ በፊት በፍርግያ ያገለገል እንደነበረ ሪፖርት ደርሶናል። ነገር ግን ያሟጧቱ ነገር በጨረፍታ እንጂ በዘርዘር ስላልተገለጸ በዚህ ስፍራ መሞቱን በሪፖርት አቅራቢዎች እምነት በደፈናው ተቀብለዋል።

ማቴዎስ

ማቴዎስ በእስያ፣ ኢትዮጵያና በሜቀዶንያ አገልግሎት ይሰጥ እንደነበር ተነግሯል። የማቴዎስ ወንጌል በእስራኤል ለሚገኙት አይሁዶች አገልግሎት እንዲውል ተብሎ ከቀሩት ወንጌላት በፊት ቀደም ሲል የተጻፈ ነው።

ስምዖን

ስምዖን እንዲያገለግልባቸው የተመደቡለት ስፍራዎች ግብፅ፣ ሦርያና ሞሪታኒያ እንዲሁም እንግሊዝ ነበሩ። እርሱም እንደቀሩት ሁሉ በዘመኑ መጨረሻ ላይ በእንግሊዝ

ተወላጆች ሰማዕት ሆኖ በመገደል ያልፋል። የአብዛኛዎቹ ሐዋርያት የሰማዕትነት ሞት ታሪክ የተገኘው እነርሱ ሞተው ብዙ ዘመናት ካለፉ በኋላ ነው። በዚያን ዘመን በነበሩ አንዳንድ ሰዎች አስተሳሰብና ግምት ከሐዋርያት መካከል በሰማዕትነት ያልሞተ ሰው ከተገኘ እንደ ቅዱስ አይቆጠርም ነበር።

ይሁዳ

የይሁዳ ወይም የታዴዎስ የሕይወት ታሪክ በሜሶጶጥሚያ ውስጥ የምትገኘው የኢዲሲያ ገዢ ከሆነው አጉረስ ከተባለው ሰው ታሪክ ጋር የተጣመረ ነበር። የዚህ የኢዲሲያ አገር አስተዳዳሪ ሰው ስም በግሪክ አርፋ ወይም ዮርፋ ይባላል። በኋላም አርፋ ውሎ አድሮ በይሁዳ ምስክርነት ክርስቶስን ተቀብሎ ድኗል። ይህ ንጉሥ በዳዊት ዘር በኩል ከክርስቶስ ጋር ይዛመድ ስለነበረ ይህ በክርስቶስ በኩል ያለ የገዢነት መደብ አንድ ቀን አቆጥቁጦ ይነሳል የሚል ጉምጉምታ በአካባቢው ይሰማ ጀመር። በዚሁ አሳብ መሠረት የክርስቶስ ወንድም የይሁዳ ሁላት የልጅ ልጆች ለአስተዳዳሪነት ታጭተው ነበር። ነገር ግን ለዚህ ኃላፊነት የማይበቁ አልባሌ ሰዎች በመሆናቸው እንደታሰበው የገዢነቱን መደብ ሳይዙ ቀርተዋል።

ማቴያስ

አንዳንድ ጸሐፊዎች በገለጹት መሠረት ለዚህ ሐዋርያ የተመደበለት የሥራ ቦታ ኢትዮጵያ ነበረ ሲሉ አንዳንዶቹ ደግሞ ቀጳዶቻ ያለው ይላሉ። አንድ ጥንታዊ ጸሐፊ ግን ማቴያስ ሌባስቶፓል በተባለበት አገር እንደሞተና መቃብሩም በፀሐይ ቤተ መቅደስ አጠገብ እንደነበረ ገልጿል።

ዮሐንስ

በዚህን ጊዜ ከፍተኛ ትኩረት ልንሰጠው የሚገባ የሐዋርያውን የዮሐንስን የሕይወት ታሪክ ብቻ ነው። ከቀሩት የሐዋርያት የሕይወት ታሪክ ይልቅ የዮሐንስ የሕይወት ታሪክ ከታመነ ምንጭ የተገኘ ስለሆነ የበለጠ ትኩረት ልንሰጠው ይገባል። ሐዋርያው ዮሐንስ ኢየሩሳሌምን ለቆ የወጣው ጳውሎስ ኢየሩሳሌምን ከመገባቸው ቀደም ሲል ነበረ። ሆኖም በዚያን ወቅት አገልግሎት ይሰጥ የነበረበትን ስፍራ በትክክል አናውቀውም። ሆኖም ጴጥሮስ የመጀመሪያውን መልዕክቱን የጻፈው በእስያ የምትገኘው ቤተ ክርስቲያን መከራን እየተቀበለች ስለነበረ ግጽኛና ግበረታቻ እንዲሆናት ሲል ነበር። ዮሐንስም ይኸንኑ የማጽናናት ተግባር ለመፈጸም በመካከላቸው ሆኖ ያገለግል ነበረ። እርሱም እውነትን በሥልጣን እያሳወቀ በተለይ በኤፌሶን ለረጅም ዘመን ተቀምጦ እንደነበረ ታውቋል። በመጨረሻም ደሚትያን በተባለ ንጉሥ በፍጥሞ ደሴት ላይ ታስሮ ከቆየ በኋላ እንደገና ወደ ኤፌሶን ተመልሶ ዕድሜውን ጠግቦ በእርጅና ዘመኑ ከዚህ ዓለም በሞት ተለይቷል።

ሰባቱ የእስያ አብያተ ክርስቲያናት

ሰለ ሰባቱ የእስያ አብያተ ክርስቲያናት በተጻፈው ታሪክ ውስጥ የዮሐንስም ስም ተደጋግሞ ተጠቅሷል። ጌታ ኢየሱስም ከሰሙ ጋር የተያያዙ አጫጭር መልዕክቶችን እንዲጽፍ ዮሐንስን ለዚህ ተግባር ለይቶት ነበረ። ስለ እያንዳንዱ አብያተ ክርስቲያናት ሰፊ ያለ ማብራሪያ ለመስጠት አንችልም። ቢሆንም አጫጭር መግለጫ ለመስጠት አንቦዝንም።

1. ኤፌሶን፡- ይህች አብያተ ክርስቲያን በምን ሁኔታ ላይ ትገኛ እንደነበረና በመጀመሪያም የክርስትና ትምህርትን ያስተዋወቃት ጳውሎስ እንደነበረ ቀደም ሲል በተነጋገርነው ትምህርት ውስጥ ገልጸናል። በዚያን ዘመን የኤፌሶን ዋና ከተማ አይኦኒያ ትባል ነበረ። ኤፌሶንም ዝነኛ የነበረችው በውስጥ ከነበረው ከዲያና ቤተ መቅደስ ውብነት የተነሳ ሲሆን በፍልስፍናም፣ በእስማትዋና በጥንቆላዋም የታወቀች ነበረች። ይህች ቤተ ክርስቲያን በመጀመሪያ ላይ መልካምና ደስ በሚያሰኝ ሁኔታ ላይ ብትገኝም ውላ አድራ ግን ከነበረችበት ሁኔታ ወደ ኋላ ተንሸራትታለች። ስለዚህ ከዚህ ውድቀትዋ ተመልሳ ገሰሐ ካልገባች መቅረዝዋ እንደሚወገድ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቷት ነበር። እርስዋም በማስጠንቀቂያው መሠረት ገሰሐ ገብታ ላልተመለሰች ልክ እንደተባለው ተፈጽሞባታል። አሁን በኤፌሶን ከተማ ከሚገኙት መንደሮች መካከል ከትገሽዋ የቱርኮች መንደር በስተቀር በጠቅላላው ምድረ በጻና ወና ሆኖ ፈራርሷል።

2. ስምርኔስ፡- ስምርኔስ የምትገኘው ከኤፌሶን ሰሜናዊ ክፍል 65 ኪሎ ሜትር ርቆ በሚገኝበት ስፍራ ላይ ነው። ይህች ቤተ ክርስቲያን ምንም ዓይነት የነቀፋ ቃል አልደረሰባትም፤ ሆኖም ወደፊት የመከራ ቀን እንደሚደርስባት ተነግሯታል። እርስዋም የተነገራትን የመከራ ዘመን በትዕግሥት አላልፋዋለች። በስምርኔስ ከሚገኙት ምዕምናን መካከል ፓሊካርሻ የተባለው ሰው ስለ እምነቱ የሰጠው ምስክርነት ምን ጊዜም የማይረሳ ቁም ነገር ነው። እርሱም እስከ ሞት ድረስ በክርስቶስ የታመነ በመሆኑ የሕይወትን አክሊል ተቅብሏል። አምላኩና ጌታው የሆነውን ኢየሱስ ክርስቶስን እንዲሳደብ በጠላቶቹ በተጠየቀ ጊዜ «ሰማንያ ስድስት ዓመት አገልግሎታለሁ፤ በዚህ ዘመን ውስጥ ሁሉ አንድ ጊዜ እንኳ በድሉኝ አያውቅም፤ ስለዚህ ይህንን አምላኬንና ንጉሤን እንዴት እሰድበዋለሁ?» ብሏል። ስምርኔስ እስካሁን ድረስ 130000 ሕዝብ የሚኖርባት ሰፊ ከተማ ናት።

3. ጴርጋጥን፡- ጴርጋጥን ከስምርኔስ ሰሜናዊ ክፍል 96 ኪሎ ሜትር ርቆ በሚገኝበት ስፍራ ላይ ናት። እርስዋም የጥንታዊው መንግሥት ዋና ከተማ ስትሆን በዘመኑ ስለነበሩ ንጉሣዊ ቤተሰቦች የሚተርኩ ከ200000 በላይ የሚሆኑ መጻሕፍትን የያዘ ዝነኛ ቤተ መጻሕፍት ነበራት። በዚህ ስፍራ መለኮታዊ አምልኮ ይደረግለት የነበረ በእባብ መልክ የተሠራ ጣዖት ነበረ። ይህ ምስል በውስጣዊ መልኩ በዚህ ቦታ የሚፈጸመውን ርካሽ የሰይጣን አምልኮ በአንጻሩ ይገልጻል። ይኸውም «የሰይጣን ዘዘን ባለበት የምትኖርበትን ቦታ አውቃለሁ» የሚለውን ሀሳብ ይገልጻል። ይህ ቦታ በዚህ ዘመን የፍርስራሽ ክምር ቢሆንም በውስጡ 14000 ያላነሱ ሕዝቦች ይኖሩበታል።

4. ትያጥርን፡- ትያጥርን የምትገኘው በሊድያ ሰሜናዊ ድንበር ላይ ነው። በአሁኑ ጊዜ የሕዝብዋ ቁጥር በ6000ና በ7000 መካከል ይገኛል። የትያጥርን ቤተ ክርስቲያን በፍቅርዋ በእምነቷ፣ በእገልግሎቷና በትዕግሥቷ ዝናን ያተረፈች ብትሆንም በአሁኑ ጊዜ ይህንን ሁሉ ፀጋዋን ሰላጣች ምሳሌነትዋን ለመቅሰም ወደ እርስዋ የሚሄድ ሁሉ በከንቱ ይደክማሉ። በጠቅላላው ከዚህች ቤተ ክርስቲያን ጋር የጠቀሰናቸውን የአራቱን ቤተ ክርስቲያን ሁኔታ በሚገባ ተመልክተን እንደሆነ ለመንጋዎቹ እንቅፋት የሆኑት ሾልከው የገቡ ሐሰተኛ አስተማሪዎች ወይም ተኩላዎች ናቸው። በተለይ በትያጥርን ቤተ ክርስቲያን መድረክ ተለቆላቸው የስሕተት ትምህርታቸውን ያስተምሩ ስለነበሩ በምዕምናኑ ላይ ብዙ መሰናክል አድርሰዋል። ምዕምናኑም ከእምነታቸው ጨርሰው ስለተናጉ ኤልዛቤል በምትከተለው በአረማውያን ልማድ ተማርከው ከእግዚአብሔር እውነት ጨርሰው ርቀዋል።
5. ሰርዲስ፡- ሰርዲስ የጥንታዊው የሊድያ መንግሥት ዋና ከተማ ነበረች። ንጉሥዋም በሀብቱ የታወቀ እጅግ ባለ ፀጋ ሰው እንደ ነበረ ይነገርለታል። እርሱም በዳርዮስ መንግሥት ሀብቱ በተዘረፈበት ወቅት የገንዘቡ ክምችት ከሰድስት መቶ ሚልዮን ብር በላይ የሚገመት እንደነበረ ታውቋል። ከዚህ በኋላ በሰርዲስ የፍርስራሽ ክምር በስተቀር ምንም የቀረ ነገር አልነበረም። ስለዚህ ይህ ወናና ምድረ በዳሆና የቀረው መንደርዋ የጥንታዊትዋን የሰርዲስ ቤተ ክርስቲያን ባህርይ በተዘዋዋሪ መንገድ ይገልጻል። ይኸውም «ስም አለህ ሞተህማል» የተባለው ነው።
6. ፊልደልፍያ፡- ሁለተኛይቱ የሊድያ ከተማ ነበረች። ይህች ቤተ ክርስቲያን በተጻፈላት መልዕክት ውስጥ ሕዝብዋ «በምድር የሚኖሩትን ይፈትናቸው ዘንድ በዓለም ሁሉ ላይ ሊመጣ ካለው ከፈተናው ሰዓት እንደሚጠበቅ» ተነግሮላታል። ይህ የተሰፋ ቃል ጊዜውን ጠብቆ ተፈጽሟል። የሮማውያንን መንግሥት መግነንና ውድቀት እንዴት እንደነበረ ዜና አቅራቢ የነበረው ጋቦን በገለጸው ዘገባ መሠረት ሰባቱ የእስያ አብያተ ክርስቲያናት አትዋ የተባለው ሰው ባስነሳው ወረራ ምክንያት በ131 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት እንዳልነበሩ ሆነው እንደተደመሰሱ ተነግሯል። ያም ሆነ ይህ በጠላት ከተደመሰሱት የጥንት አብያተ ክርስቲያናት መካከል ደብዛቸው ሳይጠፋ ለምልክት ያህል የቀሩ ብልድያና በኒቆኒዮም ጥቂት ማስታወሻዎች እስከ ዛሬም አሉ። ከሰባቱ ቤተ ክርስቲያን የመጀመሪያይቱ የሆነችው የኤፌሶን ቤተ ክርስቲያን በተደመሰሰች ጊዜ በሰባቱ መቅረዞች ከሚመስሉት የቤተ ክርስቲያን ጠባቂ መልአክ የመጀመሪያው እንደ ወደቀ ተደርጎ ይገመት ነበረ። ከዚህ በኋላ በዚህ ቦታ የእንስሳት ቲያትር ትዕይንት የሚታይበት አደባባይና ሌላ ሦስት መደበኛ የትያትር ቦታዎች ተቋቋሙ። ስለዚህ የሰርዲስ ከተማ የዱር እንሰላዎች መፈንጫ በመሆን ከቀድሞ ከብርዋ እጅግ ተዋርዳለች። ከዚህም በቀር የትያጥርንና የጴርጋምን ቤተ ክርስቲያን በነበረችበት ስፍራ የመሐመድ አምላክ የሚመለከበት ስፍራ ሆኖ ተለውጧል። በተነገረላት ትንቢት መሠረት ይህን የመሰለ ውርደት ሳይደርስባት ተጠብቃ የቆየች የፊልደልፍያ ቤተ ክርስቲያን ብቻናት። ስለሆነም ጨርሶ ከመፍረስና ከመደምሰስ ባትድንም ለማስታወሻ ያህል ጥቂት ቅሬታ የሚታይባት እርስዋ ብቻ ናት። በዚህ አንጻር እግዚአብሔር ያከበረውና ተሰፋ የገባለት ሕዝብ መከራ ቢቀበልም ደብዛው ከምድር እስከሚጠፋ ድረስ ጨርሶ የማይደመሰስ መሆኑን ያስተምረናል። በዚህ መሠረት በፊልደልፍያ ከሚገኙት ፍርስራሾች መካከል አንዱ

የድንጋይ ማዕዘን ለፊልደልፍና የተገባላትን የቃል ኪዳን ቃል የያዘ ነበረ። ይኸውም «ድል የነሣው በእምላኪ መቅደስ ዓምድ እንዲሆን አደርገዋልሁ፤ ወደፊትም ከዚያ ከቶ አይወጣም።»

7. ሎዶቅያ፡- የታላቁ የፍርገያ ዋና ከተማ ስትሆን ሰፊና እጅግ የተንሰራፋ አካባቢን የያዘች ቦታ ነበረች። ፍርስራሹ እስካሁን ድረስ ጨርሶ ያልጠፋ ከ20 እስከ 30 ሺህ ተመልካቾችን የሚይዝ ታላቅ የቲያትር አዳራሽ ነበራት። ተራራዎችዋም ቀደም ሲል በተነሳው እሳተ ገምራ ምክንያት አባራና ድንጋይ የለበሱ ዓይነቶች ናቸው። እስካሁን ድረስ በሕብረተሰቡ መካከል የተለያየ የሙቀት ደረጃ ያላቸው የፍል ውኃ ምንጮች አላት።

ይህችም ቤተ ክርስቲያን በነበራት አቋም በአንድ አጥጋቢ በሆነ መንፈሳዊ ሕይወት ላይ ስላልነበረች በውስጥዋ ከነበሩ ምንጮች ጋር የተያያዘ መልዕክት ደርሰዋታል። ይኸውም ትኩስ ወይም በራድ ስላልሆነች ለብ በማለትዋ ልትተፋ መቃረብዋን የሚያስረዳ ነበረ። ሎዶቅያ በአሁኑ ጊዜ ለምንም የማትውል ጭው ያለች ምድረ በዳ ሆናለች። እርስዋም ለብዙ መቶ ዓመታት ያህል የፍርስራሽ ከምር ሆና ከመኖርዋ በላይ ከነገር ሁሉ ተነጥላ ብቻዋን በመቅረት ከኤፌሶን አልቃ ትብላለች። በላይዋም ትቢያና ጉድፍ ተከምርባት ኩሲና የቆሻሻ ማጠራቀሚያ በመሆንዋ ሙጁ አልብቧታል። ከዚህ የተነሳ እርስዋ ብቻ ላትሆን የቀድሞ ስሟ ጭምር ተረስቶ ጨርሶ ጠፍቷል። ስለዚህ አካባቢዋ ሁሉ ጤናማ ስላይደለ የሚያስተጋባው ሁሉ ምድረ በዳነትንና ባዶነትን ብቻ ነው።

ፍጥሞ

የፍጥሞ ደሴት ልምላሚ የማይታይበት ደረቅና ድንጋያማ የሆነ ምድረ በዳ ስፍራ የሚገኘውም በእስያ ባሕር አቅራቢያ ነበረ። ዮሐንስም ከካብረተሰቡ ተለይቶ ዶሚተስ በተባለው ሰው የተጣለው ይህን በመሰለ ስፍራ ነበረ። ለዚያውም ደግሞ ደሴቲቱ በዙሪያዋ ባሉ ውኃዎች ዙሪያዋን እየተሸረሸረች ነበረ። የአካባቢዋ ግዛት ዋና ከተማም የደሴቲቱንና የባሕሩን አቀማመጥ ቁልጭ አድርጎ ለማየት በሚቻልበት ሁኔታ በከፍተኛ ተራራ ላይ ተመስርታ ነበር። በሀገሪትዋ ባህላዊ ታሪክ አንጻር ዮሐንስ ከእግዚአብሔር የተገለጠለትን ራዕይ የተመለከተው በተራራው ከፍታ መካከለኛ ስፍራ ላይ በሚገኝ ታላቅ ቋጥኝ ላይ እንደነበረ ነው ተብሎ ይታመናል።

ስለ ዮሐንስ የተነገረ ባሕላዊ አገላለጽ

ብዙ የጥንት ባህል ጸሐፊዎች ስለ ዮሐንስ ባቀረቡት ዘገባ ላይ ዮሐንስ ታላቅ መንፈሳዊ ቅናት የነበረው ሰው እንደሆነ ተናግረዋል። እርሱ በሚሰብክበት ጊዜ መንፈስ ቅዱስ በተለየ ሁኔታ ይጠቀምበት ስለነበረ በተለያየ ውንብድና ውስጥ ያሉ ኃጢአተኞች ሁሉ እንባቸውን እያዘሩ ንስሐ በመግባት ከእግሩ በታች ወድቀው ይጸልዩ ነበር። በተለይ አንድ ጊዜ ከብዙ ሰዎች ጋር በአንድ መጠመቅያ ውስጥ ሆኖ ገላውን እየታጠበ ሳለ በመካከላቸው ሐሰተኛ መምህራን ስለ ነበሩ ከእነዚህ የእውነት ጠላቶች የተነሳ ይህ መጠመቂያ ይዞ እንዳይሰጥም

«ፈጥነን ከዚህ በታ እንሸሽ» ብሎ እንደነበረ ይነገርለታል። ዮሐንስ በዕድሜው ብዙ እስከ ገፋ ድረስ መንፈሳዊ ቅንክቱ ጨርሶ ያልበረደ በመሆኑ ብዙ ጊዜ በአልጋ ተሸከመው ወደ ቤተ ክርስቲያን እየወሰዱት ይሰብክ ነበር። በተለይ በአንድ ወቅት ከተኛበት አልጋ ውስጥ እጁን ወደ ውጭ ዘርግቶ «እናንተ ታናናሽ ብላቴናዎች ኑ እርስ በርሳችን እንዋደድ» ሲል ተናግሮ ነበር ይባላል። ወደ ጉባዔው መምጣት እስካልቻለ ድረስ እጅግ ዕድሜን ጠግቦ በመጨረሻ ከዚህ ዓለም በሞት ተለይቷል።

ክፍል 9

የኢየሩሳሌም መፍረስና በተመሳሳይ ወቅት የተፈጸሙ ሁኔታዎች

በይሁዳ የተፈጸሙ ሁኔታዎች

ከፊስጦስና ከፊልክስ በኋላ የሮም አገረ ገዢ ሆኖ በይሁዳ የተሾመው ሰው በሕዝቡ ላይ ታላቅ ተጽዕኖና ጫና ስላሳደረ አይሁዶች በጣም ታውከው ነበረ። ከዚህ የተነሳ ሕዝቡ ብሶቱን ለመገለጽ በየአደባባዩ ሰላማዊ ሰልፍ ያደርግ ነበረ። በተለይ በአንድ ወቅት በቂሣርያ አውራ ጉዳና ላይ ብዙ ሺህ አይሁዶች በሕብረት ታላቅ ሰላማዊ ሰልፍ አድርገው ነበረ። ይህ ሰላማዊ ሰልፍ ውሎ አድሮ አጠቃላይ የሆነ አድማ ለማስነሳት ምክንያት ሆኗል። ጳውሎስ በሮም መከራና የሞት ስቃይ እየተቀበለ በነበረበት ወቅት ኔሮ ሺስፓሲያን የተባለውን የጦር ጄነራሉን ይሁዳ ልኮ አይሁዶችን ያስመታ ነበረ። ሺስፓሲያን ከአይሁዶች ጋር ባደረገው ጦር በብዙ መንገድ ድል አድርጎ እስከ ኢየሩሳሌም ድረስ በቁጥጥሩ ሥር ካደረገ በኋላ የሚቀረውን ሥራ ሁሉ በልጁ በቲቶ ኃላፊነት ሥር ሰጥቶ ወደ ሮም ተመልሷል።

ቲቶ ኢየሩሳሌምን እንደያዘ

ቲቶ ወደ ኢየሩሳሌም እየቀረበ በመጣ ጊዜ አስፈሪ የሆነ ሁከትና ሽብር ተነሳበት። ይኸውም ወደ ኢየሩሳሌም ከተማ አናስቀርብህም የሚል ነበረ። ሆኖም የቲቶ ወታደሮች ከተማዋን ወዲያውኑ እንደመጡ ሊይዟት ባይቻላቸውም ቀስ በቀስ እያሉ ውለው አድረው ከተማዋን ከቁጥጥራቸው ሥር ለማድረግ ችለዋል። ቢሆንም በጦርነቱ ጊዜ የኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ እንዲቃጠል የቲቶ ፈቃድ አልነበረም። ሆኖም በሽብር መካከል ድንገት ነሐሴ 9 ቀን ቤተ መቅደሱ በእሳት ተለኩሶ ፈጽሞ እስኪወድቅ ድረስ ጋይቷል። ኢየሩሳሌም ከተደመሰሰች በኋላ አይሁዶች ወደ ጉረቤት አገሮች ሁሉ ተበታትነው በጥገኝነት ለመኖር ተማጸኑዋቸው። ጸሐፊው ግን የሮም ወታደሮች ተከታትለው በመሄድ መልሰው ሊያመጡዋቸው በሞከሩ ጊዜ ሌጣላት አንገዛም ሲሉ በራሳቸው ላይ አሳዛኝ የሆኑ ድርጊቶችን ፈጽመዋል። ያም ሆነ ይህ ይሁዳ በሮማውያን ጨርሶ ከመያዝ አልጻነችም። አባቶች ለዘመናት እግዚአብሔርን

ሲያመልኩባት የቆየችው ውብ የኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ተቃጠለች። ረጅሙ የወናነትና የምድረ በዳነት ዘመን ጀመረ። ይኸውም የአሕዛብ ዘመን እስኪፈፀም ድረስ ነው። እስከዚያም ድረስ ኢየሩሳሌም እንደ ቅርጫ ሥጋ በአሕዛብ እጅ ተቆራርሳለች። የሐንሰ ይህን ሁኔታ ቀደም ሲል ተመልክቶ ስለነበረ ተመሳሳይ ውድቀት እንዳይደርስባቸው ለማስጠንቀቅ በእስያና በኤፌሶን ያሉትን አብያተ ክርስቲያናት መቅረዛቸው እንዳይወሰድ አሳስቦአቸዋል።

የቲቶና የዶሚቲያን ግዛቶች

በመጨረሻው መቶ ዓመት አጋማሽ ላይ አስደናቂ የሆነ አጠቃላይና ታላቅ የዓለም ታሪክ ተፈጽሞ ነበር። ሼስፓሲያን በቲቶ እስከተተካበት ዘመን ድረስ ይሁዳን ለአሥር ዓመታት ያህል በታላቅ ክብርና ብልጽግና አስተዳድሯታል። በኋላም ቲቶ የአስተዳደሩን ሥልጣን ተረከቦ አገሪታቸውን እየመራ በነበረበት ወቅት «የሰው ልጅ የደስታ ቱንጮ» የሚያስኘውን ስም አትርፎ ዝር። ሆኖም አዋርና መጠነኛ በሆነችው ያስተዳደሩ ዓመታት መካከለኛ ዘመን ላይ ሼሊለስ ከተባለው ተራራ ውስጥ በተነሳው እጅግ አስፈሪ በሆነ እሳተ ገምራ የፓፒና የጄርሱለኔዩም ከተማዎች ነደውና ታቃጥለው ሊሰጥሙ ችለዋል። ከዚህ በኋላ ቲቶ በጣም አመጸኛና አንባ ገን በሆነ ደሚቲያን በተባለ ወንድሙ ተተካ። ይህን ሰው የመሰለ ግፈኛ ንጉሥ በዘመን ሁሉ በዙፋን ላይ ተቀምጦ አያውቅም ነበረ። በአጠቃላይ እንደሚታመነው ታላቁ የክርስቲያን ስደትና ገድያ የተፈጸመው በዚህ ግፈኛ ንጉሥ ያስተዳደረ ዘመን ነበረ። የሐንሰም ፍጥሞ ወደምትባለው ደሴት የተጣለው በዚሁ ወቅት ነበረ። ከዚያም ደሚቲያን ነርሻ በተባለ ሽማግሌ ሰው ተተክቶ የመንግሥቱ ዘመን ያበቃል። ይህም ሰው ጠቢብና አስተዋይ ስለነበረ ባለፉት ነገሥታት ዘመን የተበላሹትንና የተዛቡትን ነገሮች መልሶ በመጠገን ታላቅ የእድሳት ተግባርን የፈጸመ ንጉሥ ነበር።

ከጌታችን ልደት ቀደም ሲል አጉስተስ የጳጉስን ቤተ መቅደስ በዘጋበት ዘመን አንዳንድ ጥቃቅን የባዕድ አገር ጦርነቶች ተካሂደው ነበር። ስለዚህ በሮም ግዛት ዳር አገር ላይ የተከማቹ የጳርቴ፣ የጀርመን፣ የብሪታንያና እንዲሁም የተለያዩ ጉሳዎች ሕዝብ በሮም ጭፍራዎች ላይ ተጨማሪ ኃይል ሆነው ለጦርነት የሚያገለግሉ ቅጥረኛ ሠራዊቶች ነበሩ። የኔሮ ግዛት በሆነው በብሪታንያ ምድር ላይ ብዙ ደም የተጠሙ ጨካኝ የጦር ሠራዊቶች ማሰልጠኛ ቦታ ነበረ። ይህ ጊዜ ሐዋርያው ጳውሎስ በሮም በምትገኘው ትንሽ የኪራይ ቤት ውስጥ እየኖረ የፈልጽሰዩስን፣ የኤፌሶንንና የቆላስይስ መልዕክቱን የጻፈበት ዘመን ነበረ። ሐዋርያው የሐንሰ የኤፌሶንን ምዕምናን እርስ በርሳቸው ይዋደዱ ዘንድ እያበረታታቸው በነበረበት ወቅት አገሪኩላ ብሪታንያን ድል የማድረጉን ጦርነት ጨርሶ ምሽጉን ጦርነት ወዳዶች በሆኑት ከለዳውያኖች በደሴቱ አዳራጭ ላይ እንዲታነጽ አድርጓል። በዚህን ጊዜ ለጦርነት መጥተው ከነበሩት የሮም ወታደሮች መካከል ክርስቲያኖች የሆኑ ስለነበሩባቸው ለእነዚህ ድብልቅ የአሕዛብ ወገኖች የክርስቶስን የደንበነት ወንጌል ሊያስተዋውቁአቸው ይገፋፋ ነበር። ምናልባት በመጀመሪያው መቶ ዓመት መዝጊያ ላይ የክርስቶስ ኢየሱስን ስም መባረክና መውደድ የለመዱ ሰሜናዊና ደቡባዊ ብሪቲሾች ይኖሩ ይሆናል።

የክርስቶስና የሐዋርያቶቹ ሥራ

አንድ ሰው በክርስቶስ በመሆን ምክንያት በሕይወቱና በኑሮው ላይ ስለሚታየው ታላቅ ለውጥ ግብራሪያ ለመስጠት በአንድ ምዕራፍ መግለጫ የሚያበቃ ሳይሆን አንድ ትልቅ መጽሐፍ ሊወጣው የሚችል ነው። በዚያን ጊዜ በድንገዝገዝ ይለፈፍ የነበረው እውነት አሁን ገልጽ በሆነ በመለኮታዊ ብርሃን ተገልጿል። በተስፋ ይጠበቅ የነበረውም አዳኝ መጥቷል። እርሱም ምድራዊ አገልግሎትን አጠናቅቆ ከፈፀመ በኋላ ተመልሶ ወደ አባቱ ዘንድ ሄደል። በምድር በሰዎች ልጆች መካከል በኖረበትም ጊዜ ብዙ ጊዜ ለነፍሱና ለሥጋ በሚጠቅሙ ነገሮች ሲረዳና ሲያገለግላቸው ቆይቷል። እርሱም አብረውት ለነበሩ ሰዎች ሁሉ የኃጢአት ይቅርታ፣ የሰላምና የደስታ፣ የፍቅርና የቅድስና፣ የነፃነትና የዕድገት፣ እንዲሁም የቀሩት በረከቶች ሁሉ ምንጭ ሆኖላቸው ነበረ። ስለዚህ በአጠቃላይ ከእርሱ ጋር በመቀራረብ የሚደረግ ኑሮ ሁሉ በውስጥ ካለ ማንኛውም መንፈሳዊ በሽታ በሞላ የሚፈውስ ነው። ስለዚህ ሰዎች ሁሉ ከእርሱ ጋር በሚኖራቸው ሕብረት በኩል ወደ እግዚአብሔር አብ መምጣት ይኖርባቸዋል። እርሱም ከግንም ሰው ይልቅ ስለ መስዋዕትነት ሚስጥር ለሐዋርያቶቹ አሳረፈታቸው ነበረ። ይህም መስዋዕትነት ሰዎች ሁሉ የኃጢአታቸውን ሥርየት የሚያጥፋቸው ተጥተኛ የእግዚአብሔር የደገነነት መንገድ ነበረ። በብሉይ ኪዳን ዘመንም ቢሆን የተለያዩት ምሳሌዊ ስርዓቶች ሁሉ ያላዩ የነበሩት ይህንኑ በክርስቶስ የሚገኘውን የደገነነት መንገድ ነበር።

የታሪኩ መደምደሚያ ክፍል

እስካሁን ድረስ የተነገረው የወንጌል አገልግሎትና የተለምዶቱ አሠራር ታሪክ በዚህ ሲያበቃ ፀጋውን ለሰዎች ልጆች ለመስጠት የሚያደርገውን የደገነነት ውጊያ ግን እስካሁንም ሆነ ወደፊት እስከመጨረሻ ድረስ አያቋርጥም። አሁን የወንጌሉ ትርጉም ራዕይ እየተገለጠ ነው። የክርስቶስም ቤተ ክርስቲያን የእርሱ ምስክርነት የመሆንዋን አገልግሎት እየሰጠች ነው። በዚህ ዓይነት ሁኔታ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ ሀሳቡን ይደመድማል።

*****// // // //*****